

Ana Karenjina i Gospođa Bovary u otvorenome metodičkom sustavu

Duras, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:910385>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

IVONA DURAS

**ANA KARENJINA I GOSPOĐA BOVARY U
OTVORENOME METODIČKOM SUSTAVU**

Diplomski rad

Pula, srpanj 2022. godine

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

IVONA DURAS

**ANA KARENJINA I GOSPOĐA BOVARY U
OTVORENOME METODIČKOME SUSTAVU**

Diplomski rad

JMBAG: 0303057523, redoviti student

Studijski smjer: Hrvatski jezik i književnost

**Predmet: Sustavi, metode i pristupi u metodici književnoga odgoja i
obrazovanja**

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: metodika

Znanstvena grana: kroatistika

Mentor: doc. dr. sc. Marko Ljubešić

Pula, srpanj 2022. godine

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana *Ivona Duras*, kandidat za *magistra (edukacije) hrvatskoga jezika i književnosti* ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio Diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Pula, 2022. godine

IZJAVA

O KORIŠTENJU AUTORSKOG DJELA

Ja, *Ivona Duras* dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da se mojim diplomskim radom pod nazivom *Ana Karenjina i Gospođa Bovary u otvorenome metodičkom sustavu* koristi tako da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskoga djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Pula, 2022. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. STVARNOST UNUTAR REALIZMA	3
2.1. Francuski realizam (Gustav Flaubert, Gospođa Bovary)	5
2.2. Ruski realizam (Lav Tolstoj, <i>Ana Karenjina</i>).....	8
3. ZNAČAJKE ROMANA	10
3.1. Poredbeno karakterološki pristupi na tematsko-motivskoj razini	10
3.2. Sličnosti i jedinstvene odrednice Ane Karenjine i Eme Bovary	17
3.3. Ana i Emma žrtve vremena i društva.....	18
4. OTVORENI METODIČKI SUSTAV	22
4.1. Shematski prikaz otvorenoga metodičkog sustava prema Rosandiću.....	24
4.2. Nastava usmjerena na učenika	25
4.3. Kreativnost u nastavi	26
4.4. Suvremena nastava	29
4.5. Metodički pristup romanu	30
5. DOSADAŠNJA METODIČKA PRAKSA KOD PRISTUPA ROMANIMA ANA KARENJINA I GOSPOĐA BOVARY– empirijsko (kvalitativno) istraživanje.....	34
5.1. Problem istraživanja	34
5.2. Polazne hipoteze.....	34
5.3. Opis instrumenta istraživanja	34
5.4. Rezultati i diskusija.....	35
6. Ana Karenjina u modelu otvorenoga metodičkog sustava	38
7. Gospođa Bovary u modelu otvorenoga metodičkoga sustava	43
8. ZAKLJUČAK.....	47
9. LITERATURA	49
10. SAŽETAK	52
11. PRILOZI.....	53
11.1. Pitanja za intervju	53
11.2. Nastavna priprema za roman <i>Ana Karenjina</i> u obradi lektire	54
11.3. Nastavna priprema za roman <i>Gospođa Bovary</i> u obradi lektire	63

1. UVOD

Realizam je iza sebe ostavio neke od najupečatljivijih ženskih likova u povijesti književnosti, među kojima se zasigurno posebno izdvajaju likovi Ane i Emme u romanima Ana Karenjina i Gospođa Bovary. Tema ovoga diplomskoga rada bit će prikaz oba romana u obradi lektire u otvorenome metodičkome sustavu. Rad započinje s prikazom realizma kao epohe u kojemu nema mjesta cenzuri i uljepšavanju te u kojemu se opisuju borbe pojedinca s kojima se svatko od nas može poistovjetiti. U nastavku rada ćemo se ukratko prisjetiti koje su glavne značajke francuskoga i ruskoga realizma te krenuti s upoznavanjem romana i glavnih junakinja. Junakinje, Ana i Emma, bit će prikazane poredbeno karakterološkim pristupom na tematsko-motivskoj razini. Etički, psihološki i sociološki pristup te uporaba citata detaljno će opisati odnose junakinja prema ostalim likovima. Nadalje, rad će kratko prikazati gledište feminističke kritike stavljajući naglasak na Simone de Beauvoir u poglavlju *Ana i Emma žrtve vremena i društva*. Nakon što se čitatelji upoznaju sa glavnim junakinjama, njihovim problemima, temama samih romana, opisom vremena i društva u kojemu su se junakinje našle, slijedi poglavlje o otvorenome metodičkom sustavu. Poglavlje će obuhvatiti najvažniji dio samoga rada koji se odnosi na suvremenu nastavu usmjerenu k učeniku te metodički pristup romanu. Cilj ovoga poglavlja ja jasan stav prema učeniku koji se stavlja u samo središte nastavnoga procesa. Učenik zajedno s nastavnikom postaje nositelj stvaralačke djelatnosti. Stavljanje učenika u samo središte nastavnoga procesa vodi nas do suvremene nastave koja se zalaže za nove pristupe u nastavi. Interakcija između učenika i nastavnika predstavlja posebnu vrstu stvaralaštva u kojemu se susreću i sjedinjuju sve njihove stvaralačke aktivnosti. Uključivanje učenika u nastavni proces najbolje ćemo vidjeti u nastavnim pripremama romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* u obradi lektire. Nastavne su pripreme prikazane u otvorenome metodičkome sustavu te učenici samostalno sudjeluju u stvaranju i kreiranju nastavnoga sata uz pomoć nastavnika. Uz to, prikaz nastavnih sati i obrade romana učenicima služi kao ishodište te može biti jedna od opcija odabira. Koliko su učenici uključeni u nastavni proces, motivirani za romane te koliko je otvoreni metodički sustav prikladan u obradi, saznat ćemo iz empirijskog istraživanja koje je provedeno

među nastavnicima Hrvatskoga jezika te studentima koji će to tek postati. Rad će pokušati objasniti svrhu i kvalitetu otvorenoga metodičkoga sustava u obradi lektire romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary*, učenikovu stvaralačku ulogu u nastavi, dobrobiti suvremene nastave te poticanje kreativnosti kod učenika. Učenici će sami otkrivati svijet romana koji su im zadani, pokušati će se pronaći u ulozi nastavnika, uspoređivati događaje iz stvarnoga života s događajima iz romana, a nastavnikovo usmjeravanje te dobra organizacija dovesti će do veće motivacije i kvalitetnijega rada.

2. STVARNOST UNUTAR REALIZMA

Lešić u svojoj knjizi *Teorija književnosti* objašnjava pojam *mimesis ili mimeza*. Mimeza je jedan od centralnih pojmova europske književnoteorijske tradicije, a označava oponašanje stvarnosti, *relaciju onoga što je prikazano u književnosti i onoga što postoji u spoljašnjem svijetu*.¹ Pojam se u početku pojavio u Antici, a uveli su ga i problematizirali, najveći filozofi toga vremena, Platon i Aristotel. Ideja mimesisa se nalazi u svim epohama književne povijesti jer je književnost najstariji medij prikazivanja stvarnosti. Jedno od najbitnijih obilježja realizma, uz oponašanje stvarnosti, je socijalno moralni karakter u razvitku koji se nalazi u središtu književnoga djela. pisci realizma su u prvome redu tvorci karaktera pa su tako realistički karakteri u svojim značajkama raznostrani te nikada nisu jednoznačni. pisci realisti posebnu pažnju posvećuju unutrašnjom svijetu likova i njihovim odnosima prema društvu i prema drugim likovima. Flaker i Škreb u svojoj knjizi *Stilovi i razdoblja* navode kako su realisti svoja djela gradili kao komplicirane sisteme psiholoških i intelektualnih motivacija postupaka osnovnih karaktera, a to se zasnivalo na oblikovanju društveno determiniranoga čovjeka. U fabularnoj izgradnji realističkih djela nema ničeg neprirodnog, tajni, zagonetnih snaga ili metafizike. U svijetu realističkih djela ljudska sudbina počinje ovisiti samo o njima samima. Na ljudske odluke ne djeluje nikakva druga sila osim samih karaktera. Karakteristični postupci (npr. konkretan i detaljan opis), koji se javljaju u realističkim djelima, nastali su istaknutom potrebom za socijalno-psihološkom motivacijom. Jedno od najbitnijih obilježja realizma, kako navode Škreb i Flaker, postavljanje je socijalno motiviranoga karaktera u razvitku u središte književnoga djela. *Unutrašnji svijet tih likova i njihovi odnosi prema društvu, dani kroz odnose prema drugim likovima, uvijek su bili u središtu pažnje pisaca realista*.² Beker navodi kako je postojanje socijalno-psihološki motiviranoga pojedinca bitno za stilsku formaciju, budući da takav pojedinac ostvaruje veze i mostove s ostalim likovima koji zajedno predstavljaju koordinate po kojima se drugi elementi realističkoga djela oblikuju i stvaraju.³

¹ Lešić, Zdenko. 2008. *Teorija književnosti*. Službeni glasnik. Beograd. str., 21.

² Škreb, Zdenko i Flaker, Aleksandar. 1964. *Stilovi i razdoblja*. Matica Hrvatska. Zagreb. str., 223- 225.

³ Beker, Miroslav. 1995. *Uvod u komparativnu književnost*. Školska knjiga. Zagreb. str.,72

Psihološka analiza jedna je od najvažnijih značajki europskoga realizma, ali je nezin razvijanje dovelo do napuštanja realizma. Realisti su u pisanju uvijek bili okrenuti prema društvu i njegovu problemu kojega su kroz djelo i likove pokušali prikazati. Njihova stvaralačka tehnika sastoji se od što preciznijih detalja koje iznose pred čitatelje te time ne žele ostaviti nikakvu sumnju u autentičnost onoga što predočava našem doživljaju. Pisac radi na tome da djelo prikaže u što realnijem svijetu kako bi čitalac mogao vidjeti sve ono što je autor ili junak vidio u određenim okolnostima. Fabula je u realističkim romanima čvrsta i logično razvijena te dolazi do nezino sažimanja i svođenja na mjeru mogućega razvoja događaja. *Analiza za pisca-realistu nije samo oblik dokazivanja života i upoznavanja s njegovim nevidljivim tokovima već i sredstvo dokazivanja jedne ideje koja se provlači kroz sve slojeve djela i koja predstavlja skriveni izvor njegove umjetničke emanacije.*⁴ Ideja piscu predstavlja prvobitni impuls iz kojega na kraju izrasta čitava složena građa djela. Cilj razvitka realizma je da se djelo sa svim svojim sadržajem, likovima i događajima poklopi s trenutkom sadašnjosti.⁵ Naziv *realizam* se rabi za književnost koja svjesno i namjerno pokušava oponašati stvarnost. Na realan način nastoji opisati ljude, prirodu i događaje te se čitatelju čini kako to odgovara nekoj zamisli o tome kakav je zapravo stvarni život. Prilikom stvaranja književnoga djela biraju se obični ljudi za likove, a što se tiče književne tehnike i književnih vrsta visoko se cijeni prozni izraz bez pretjeranoga ukrašavanja. *Roman realizma u širokom zahvatu opisuje pojedinca u krugu obitelji, porodice i društvenog sloja kojem pripada...*⁶ Solar navodi kako je za razliku od romantizma realizam u vrhunskim ostvarenjima uspostavio vjerodostojnu priču kao svojevrsnu istinu ljudskoga života.⁷

⁴ Penčić, Sava. 1967. *Realizam*. Obod. Cetinje. str., 49

⁵ Ibid., 3-61

⁶ Solar, Milevoj. 2003. *Povijest svjetske književnosti*. Golden Marketing. Zagreb. str., 222.

⁷ Ibid., 222-227

2.1. Francuski realizam (Gustav Flaubert, Gospođa Bovary)

Flaubert⁸ se tijekom cijeloga života bavio isključivo književnošću. Za njega nije postojalo ni jedno drugo zanimanje te je svoju sklonost prema književnosti pokazao veoma rano. Zbog protivljenja prema građanskom licemjerju i ograničenosti, zbog prikaza atmosfere francuske provincije postaje slavan preko noći. Bogdanić navodi *da ni jedan pisac nije uspio tako plastično, tako stvarno i istinito prikazati atmosferu francuske provincije, blijedu i ništavnost ambijenta u kojemu propadaju natprosječni pojedinci (Emma Bovary), lažnu stidljivost, prazninu i podlost građanskog života kao Flaubert.*⁹ Kao individualista, mrzio je sve tehničke izume devetnaestoga stoljeća te je nijekao postojanje bilo kojega pravca u književnosti. Jednom je prilikom izjavio kako je roman *Gospođa Bovary* nastao iz bunta prema realizmu. Solar navodi da je Flaubert dokraja ostvario domišljenu tehniku romana realizma te da je upravo njegov roman *Gospođa Bovary (Madame Bovary)* nepremašeni uzorak onakvoga romana kakvoga je realizam shvatio kao vrhunsko dostignuće cjelokupne književnosti. *Flaubert je napisao Gospođu Bovary potaknut nekim novinarskim člankom o samoubojstvu mlade žene, što su realisti držali još jednim izravnim dokazom kako uspjeta književnost mora svoju građu uzeti izravno iz zbilje.*¹⁰ Roman opisuje sudbinu dva glavna lika, Charlesa Bovaryja i njegove supruge Emme. Radnja u sižeu uglavnom slijedi fabulu te su događaji opisani kronološki, a misli i osjećaji likova se donose u „slobodnom neupravnom govoru“. Roman započinje s Charlesovim opisom njegova života i upoznavanja s Emmom. Emma je bila osjećajna djevojka koja je čitajući romane u samostanu život zamišljala potpuno drugačijim od onoga koji je živjela. Udala se za Charlesa jer joj se u tome trenutku on jedini udvarao. *Ubrzo joj je muž, nemaštovit i samozadovoljan u prosječnosti provincijskog života, dosadio i*

⁸ Gustav Flaubert rođen je u liječničkoj obitelji 12. prosinca 1821. u Rouenu gdje je završio srednju školu. Živio je i u Croissetu i Parizu gdje je jedno vrijeme studirao te je uz to postao jedan od najpoznatijih romanopisaca. Bio je sam, bez žene, djece i bliže rodbine, a oni koji su ga poznavali su ga nazivali čudakom. Romanom *Gospođa Bovary* optužen je za povredu javnoga morala. Bio je veliki pesimista te je smatrao da je građanstvo licemjerno i to se vidjelo u njegovim romanima. Umro je 1880. godine. (<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19850>)

⁹ Bogdanić, Neven. 2000. *Veliki majstor stila, uz 120. obljetnicu smrti Gustava Flauberta*. Hrvatska obzorja, časopis Matice Hrvatske. Split. str., 23

¹⁰ Solar, Milevoj. 2003. *Povijest svjetske književnosti*. Golden Marketing. Zagreb. str., 232

postao sve odbojniji. ¹¹ Događaj koji je u njoj probudio njezine snove bio je bal kod grofa Andervilliersa. Vidjevši svu raskoš htjela je živjeti takvim životom, ali shvativši da je to neostvarivo, zapada u sve veću depresiju. Nakon nekoga vremena Emma se opušta u veze s ljubavnicima i počinje živjeti avanturu koju s Charlesom nikada nije živjela. Ljubavnici i dugovi odvođe Emmu u potpunu propast, a njezina slabost u smrt. Charles nakon njezine smrti otkriva nevjeru i dugove, ali i pisma u kojima je jasno vidljivo da ju ljubavnici nisu voljeli. Nakon svih saznanja i on uskoro umire, a kćerka Berthe odlazi siromašnoj tetki. *Takva je fabula izuzetno vješto vođena, pripovijedanje događaja izvrsno služi karakterizaciji likova, a sve se epizode uklapaju u cjelinu: ništa nije suvišno, sve je podređeno jednostavnom opisu likova u provincijskoj sredini i njihovim naporima da u takvom životu nađu neki smisao.* ¹² Eminin lik i njezina sudbina dominiraju ovim romanom zbog njezinog nezadovoljstva životom te njezinoga preljubništva. Za razliku od nje Charles je zadovoljan svojim životom, ali ga kriza u privatnome životu tjera da se precijeni pa pritom gubi i ono malo što je imao. Jedino se pokvarenjaci uspiju izvući iz dosade života i sebično se zadovoljiti, ali ih to na kraju košta. *Emma je pri tome najokrutnije kažnjena: opis njezina umiranja spada u najjezovitije opise u svjetskoj književnosti, osobito i zbog distancirane objektivnosti kojom se prati u detaljima.* ¹³ Solar navodi kako je upravo to „spasilo“ Flaubertov roman od tada još uvelike moralističkoga javnog mnijenja i suda. Njegov je roman uzor romana realizma zbog odmjerenoga konciznoga i vrsnoga stila kojim uspijeva dočarati neku razornu koroziju vremena u kojemu se ništa sudbinsko ne može dogoditi, *a sve što se dogodi jedino je osujećivanje-koroziju koja postupno, ali sigurno nagriza sve ideale da bi na kraju sve živote pretvorila u ruševine.* ¹⁴ U ovome romanu jasno je prikazana borba pojedinca sa sredinom u kojoj je pojedinac ispao gubitnik, a to je čini se jedna od poruka realističkoga romana.

Šafranek navodi kako su izvori za roman *Gospođa Bovary*, u stvarnome životu, višestruki kao i mogući modeli za likove pa se zbog toga roman može smatrati izmišljenim. Početnu ideju za stvaranje romana Flaubert je uzeo sudbinu gospođe Delamare¹⁵, ali i iz pariške afere Louise Pradier, svoje prijateljice. Uz, njih još su

¹¹ Ibid., 232

¹² Ibid., 233

¹³ Ibid., 233

¹⁴ Ibid., 233

¹⁵ Povijest bračnoga para iz mjesta Ry u Normandiji, priča bez veličine o preljubu, dugovima i smrti, koja se Flaubertu gadi zbog svoje tužne rugobe i koju će kasnije prihvatiti kao kaznu za romantične teme iz mladosti.

mnoge ostale žene dovele do stvaranja Emme kao glavne junakinje romana *Gospođa Bovary*. Tema nesretnoga braka i preljuba iskorištavana je u djelima ranijih generacija. Solar navodi da je romanu iz suvremenoga života, u kojemu vrve tipske situacije i likovi, teško bilo izbjeći literarna sjećanja, ali ona su se stopila kao i podaci iz života s ostalim elementima u bogatoj materiji djela zahvaljujući krajnje prilagođenome izrazu koji je od fikcije stvorio zbilju stvarniju od zbilje, trajniju od nje i općenitiju.¹⁶ Najbolja potvrda za točnost pjesnikove vizije je svakako pojam *bovarizam* kojega je otkrio filozof Jules de Gaultier. Emma je patila od težnje za boljim životom koji će biti ispunjen bogataškim visinama, srećom, zadovoljstvom i ljubavnim užicima. Opirala se društvenim konvencijama i nije htjela živjeti patrijarhalno. Od svih francuskih romana devetnaestoga stoljeća ovaj najbolje pokazuje izraz umjetničkoga savršenstva i besprimjerne stvaralačke požrtvornosti. *Gospođa Bovary ima sreću da bude remek-djelo suvremenog romana.*¹⁷ Flaubert je tako stvorio suvremeni roman psihološke analize, ali je i prvi postavio zahtjev za svjesnom umjetnošću u samome činu pisanja. Roman je zamišljen tako da prikazuje sukob između snova i zbilje tj. govori se o ironičnoj sudbini koja podešava stvari da cjelina bude što više skladnija, a sudionici što više nesretniji. Ovim djelom Flaubert zaključuje svoju mladost i njenu romantičnu inspiraciju. Kroz djelo možemo uočiti kako se pisac u velikoj mjeri poistovjećuje s glavnom junakinjom. *Vizija Emme preobražava zbilju i spaja se s vizijom pjesnika do te mjere da se ne zna kome treba pripisati lirske opise koji odražavaju raspoloženja junakinje.*¹⁸ Pisac svojoj junakinji prašta sve što je napravila, ali ne može oprostiti niskost i sebičnost njene okoline koja ju je dovela do propasti. Ravnoteža Eminih ljubavnika i Charlesov priglup mir suprotstavljaju se njezinome zbunjenom nemiru i ugrožavaju ga.¹⁹

(Šafranek, Ingrid i Polanščak, Antun. 1972. *Francuski realistički romani XIX st.* Školska knjiga. Zagreb. str., 104)

¹⁶ Ibid., 106

¹⁷ Ibid., 106

¹⁸ Ibid., 111

¹⁹ Ibid., 104. – 120

2.2. Ruski realizam (Lav Tolstoj, *Ana Karenjina*)

Povijest ruske književnosti navodi kako je epoha realizma trajala četiri desetljeća, od 1840. do 1880., te je donijela nov vrhunac i svjetsku važnost ruskoj književnosti. U Rusiji se realizam pojavljuje kao reakcija i kritički odnos pisaca prema političkim i socijalnim prilikama u carstvu te kao stilska formacija. U temama realizma, izražajnim sredstvima, vrstama i funkciji može prepoznati unutarnja logika i dosljednost. *Tako ruski realizam na neki način zadobiva paradigmatiku kvalitetu te nije čudno što od tada ruska književnost u odnosu na susjedne književnosti nije bila samo ona koja preuzima nego i ona koja drugima daje poticaje.*²⁰ Teme kmetstva, plemstva, građanstva, ljubavi, položaja žena bile su povezane s određenom sredinom koja je obilježila karaktere, njihovo ponašanje i odnose. Demontaža retoričkih i poetskih postupaka koji su stoljećima bili bitno obilježje književnosti, postali su upadljiva pojava u književnosti realizma. Glavni zakon ruskoga realizma sastojao se u povećanju opsega pripovjednih žanrova. Realizam je u Rusiji prije svega bio književnost plemića, koju su napisali plemićki pisci. U Puškinovo doba pojavila se *romantičarska plejada*, a u realizmu je u prvi plan došla skupina autora koji su svaki na svoj način doprinijeli ruskoj književnosti. Ivan Gončarov, Ivan Turgenjev, Aleksej Pisemskij, Fedor Dostojevski, Mihail Satlykov-Ščedrin, Nikolaj Leskov i Lav Tolstoj autori su poznati daleko izvan ruskih granica te su njihova djela proslavila rusku književnost.²¹

Solar navodi kako raspoloženje kakvo dominira dijelom francuskoga realizma nije značajka i ruskoga. Ruska književnost „na velika vrata“ u razdoblju realizma ulazi u svjetsku književnost i to upravo s romanima koje ruski realizam drži vrhunskom književnom vrstom. Temeljne je značajka ruskoga realizma opreka između plemstva i naroda. Uz Dostojevskoga drugi velikan ruskoga realizma je Lav Nikolajevič Tolstoj²²

²⁰ Lauer, Reinhard. 2009. *Povijest ruske književnosti*. Golden Marketing-Tehnička knjiga. Zagreb. str., 103

²¹ Ibid., 97- 110

²² Lav Nikolajevič Tolstoj bio je ruski romanopisac i dramatičar te potomak plemićkoga roda. Rođen je 1828. godine u Jasnoj Poljani. Za života je postao legendom te je privlačio pažnju svojom osobnošću, načinom života i javnog djelovanja. Težio je višim duhovnim i moralnim vrijednostima što ga je dovelo do sukoba sa okolnim svijetom i obitelji. Smatrao je kako je formalno školovanje u Rusiji gubljenje vremena te se posvetio samoobrazovanju. U međuvremenu se odlučio i za vojničku školu te je otišao na Kavkaz za brojnim avanturama. Tolstoja su slavili kao veliku nadu ruske literature kojega je pisanje odvelo u smjeru pedagoške proze. Njegov život i stvaralaštvo obilježili su romani *Rat i mir* te *Ana Karenjina* s kojima je doživio najveći uspjeh i postao

koji je usporediv s najvećim svjetskim piscima svih vremena. Jedan od njegovih najpoznatijih romana, ali i jedan od najglasovitijih romana cjelokupne književnosti je *Ana Karenjina*. Zbog pregledne kompozicije, uvjerljivih opisa, vrsnoćom stila te nevjerom i samoubojstvom ovaj roman podsjeća na Flaubertovu *Gospođu Bovary*. U ovome romanu fabula usporedno prati sudbine dvaju parova: Ane i Vronskoga te Levina i Kitty. Zaplet započinje sa spoznajom da se Kitty sviđa časnik Vronski te zbog toga odbija Levinovu bračnu ponudu. Vronski se zaljubljuje u Anu koja je udata za Karenjina i s njime ima sina Serjožu. Ana Vronskome uzvraća ljubav, ali ju muče moralne dileme i majčinska ljubav prema sinu. Nakon dugo razmišljanja Ana zaključuje kako više ne može podnijeti brak s Karenjinom kojega zapravo nikada nije ni voljela. Odlučuje se za Vronskoga te s njime postaje ponovo majka malene djevojčice Annie. U Petrogradu doživljava neugodnosti od strane znanaca i cijeloga ruskoga društva koji ju smatra nemoralnom te osuđuje njezine odluke. U međuvremenu, Kitty je shvatila da voli Levina i da s njime želi provesti ostatak svoga života. Ana i Vronski odlaze na seosko imanje Vronskoga, ali njihova ljubav počinje slabjeti. *Ana tako sve više uviđa da ljubav za koju je sve žrtvovala prestaje biti uzajamna, pa kada se javljaju i prve razmirice s Vronskim, ubije se, bacivši se po vlak.*²³ Anu od Emme u Flaubertovu romanu razlikuje odlučnost, dostojanstvo u odluci i predanost ljubavi kakve ne trpi nikakav kompromis. Kao oprečni par Ani i Vronskome javljaju se Levin i Kitty kroz koje uviđamo Tolstojevo shvaćanje smirenja u vjeri. Razmatranja o društvenim problemima, bračna nevjera Ane i ne odveć uspješno traženje bračne sreće u seoskoj idili sadrže i neku kritiku društvenog života u cjelini. Roman priča sveznajući pripovjedač, ali on povremeno ulazi u svijest likova do te mjere da se pri kraju romana, kada se Ana odlučuje na samoubojstvo, primjenjuje tehniku struje svijesti.²⁴

jedan od najslavnijih svjetskih pisanja. Umro je u studenome 1910. godine.

(<https://www.novolist.hr/ostalo/kultura/knjizevnost/lav-nikolajevic-tolstoj-knjizevni-velikan-cija-legenda-je-tamni/>)

²³ Solar, Milevoj. 2003. *Povijest svjetske književnosti*. Golden Marketing. Zagreb. str., 246

²⁴ Ibid., 245-246

3. ZNAČAJKE ROMANA

3.1. Poredbeno karakterološki pristupi na tematsko-motivskoj razini²⁵

Poredbeno karakterološki pristup	Tematsko-motivsko polazište	Ana Karenjina ²⁶	Emma Bovary ²⁷
ETIČKI	Što ju je nagnulo na preljub?	<p>Ana u braku s Karenjinom nije osjetila ljubav kakvu je htjela. Između njih dvoje nije bilo romantičnosti te se s godinama ona udaljila od njega. Upravo ju je ta daljina i hladnoća, koju je počela osjećati prema suprugu, potaknula na preljub.</p> <p><i>Ne znaju kako je on osam godina gušio moj život, gušio sve što je u meni bilo živo- da nije nijedanput pomislio da sam ja živa žena kojoj je potrebna ljubav. (299)</i></p>	<p>Emma je u početku mislila kako voli Charlesa te kako će uskoro osjetiti ljubav i sreću koju je uvijek čitala u romanima, ali kada je shvatila da u njezinu braku nema uzbuđenja, posegnula je za preljubom.</p> <p><i>Prije udaje Emma je vjerovala da u sebi osjeća ljubav, no kako sreća koja je trebala iz te ljubavi prosteći nije dolazila, mora da se prevarila, mišljaše. (40)</i></p> <p><i>Čeznula je za burnim životom, za krabuljnim plesovima, za objesnim užicima uza svu ushićenu</i></p>

²⁵ Tomić Ana. 2014. *Ana Karenjina i Gospođa Bovary u metodičkome zrcalu. Pregledni članak. str., 697-715*

²⁶ Tolstoj Nikolajevič Lav. 2004. *Ana Karenjina*. Globus media. Zagreb.

²⁷ Flaubert Gustave. 2012. *Gospođa Bovary*. Mozaik knjiga. Zagreb.

	Stavovi o braku?	<p>Ana smatra kako je njezin brak monoton i dosadan te da je sastavljen od pravila koja se njoj ne sviđaju. Žudjela je za strastima i ljubavi koju je uspjela doživjeti izvan braka s Karenjinom.</p> <p><i>Kitty je osjećala da je Ana bila potpuno jednostavna i da ništa nije skrivala, ali da je u njoj bio neki drugi, viši svijet njoj nepristupačnih interesa, složenih i poetičnih. (76)</i></p>	<p><i>zanesenost koju ona nije poznavala, a koju su ti užici zacijelo izazivali. (71)</i></p> <p>Emma je smatrala kako će u braku ostvariti svoje romantičarke čežnje. Nakon što se razočarala jer brak nije izgledao kako ga je ona zamišljala, posegnula je za izvanbračnim preljubima. Uvjerena je kako zaslužuje više od onoga što ima te kako ju ljubav i sreća negdje čekaju.</p> <p><i>Sve što je neposredno okruživaše, dosadno selo, glupi malograđani, osrednjost života, činilo joj se izuzetkom u svijetu, posebnim slučajem u kojemu se našla uhvaćena, dok se onkraj toga unedogled prostirahu neizmjerne predjeli blaženstva i strasti. (64)</i></p>
PSIHOLOŠKI	Odnos prema suprugu	U njezinim očima on je nemilosrdan, licemjerman i naporan te živi po pravilima društva gdje gleda Anu kao	Charles nije bio suprug kojega je ona htjela i koji je zadovoljio sve njezine potrebe. Udala se vrlo

		<p>majku, ali ne i kao suprugu. S vremenom Ana prema njemu osjeti gađenje.</p> <p><i>Poznavala je sve te njegove načine i svi su joj bili odvratni. (224)</i></p> <p><i>Sjećanje na zlo, koje je zadala mužu budilo je u njoj čuvstvo nalik na gađenje i slično onomu koje bi osjećao čovjek koji tone kad bi se otkinuo od čovjeka koji se za nj uhvatio. (470)</i></p>	<p>mlada te je smatrala kako će joj brak biti pun strasti i pustolovina.</p> <p>Emma nije voljela svoga supruga te nije marila ni za njega ni za njihov brak. Zbog svoje rastrošnosti zapala je u dugove te time dovela u pitanje i svoj, ali i suprugov ugled.</p> <p><i>No, što se pojačavala prisnost u njihovu zajedničkom životu, tako se povećavala i unutarinja odvojenost koja ju je udaljavala od njega. (46)</i></p> <p><i>Ogorčavaše je najviše to što Charles kao da ni slutio nije njezinu muku. Živio je u uvjerenju da je usrećuje, što se njoj činilo glupom uvredom, a njegova sigurnost u to bijaše za nju nezahvalnost. (114)</i></p>
	<p>Odnos prema djeci/djetetu</p>	<p>U početku je Ana bila dobra majka te joj je Serjoža bio centar svijeta. Uz njega se</p>	<p>Saznavši da je trudna, Emma je poželjela roditi dječaka. Želja joj se nije</p>

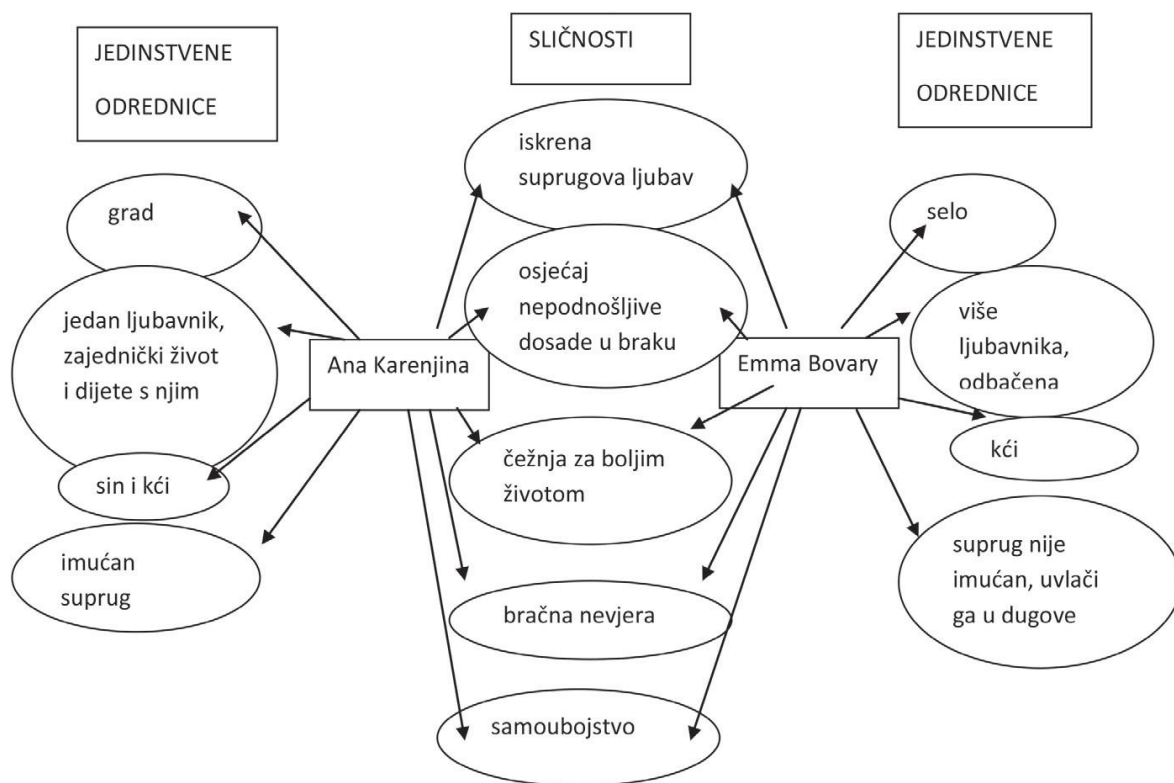
		<p>osjećala spokojno te je u trenutcima s njime mogla zaboraviti na sve svoje probleme. S te strane se Ana pokazala kao dobra majka. Njezina se veličina po pitanju majke gubi kada shvati da joj je seks osobno zadovoljstvo te da ne želi djecu s Vronskim kako se to zadovoljstvo ne bi izgubilo. Pokazala je kako joj je bitnija osobna sreća i veza s muškarcima i bila je spremna da zbog toga izgubi Serjožu. Na kraju osjeća nelagodu i muči ju situacija u kojoj se pronasla te ne može svojoj djevojčici pružiti kvalitetan odgoj jer je muči grižnja savjest zbog Serjože.</p> <p><i>Sjetila se one donekle iskrene, premda i preuveličane uloge matere koja živi za sina... (296)</i></p> <p><i>Ona mu nije davala nikakva povoda, ali svaki put kad se sastala s njim planulo bi u duši njezinoj ono isto čuvstvo živahnosti koje ju je</i></p>	<p>ostvarila te je rodila djevojčicu. Kod Emme ne osjećamo majčinsku ljubav koju bi trebala pružiti svojoj djevojčici već vidimo nebrigu i neposvećenost.</p> <p><i>Nije, dakle, uživala u pripremama u kojima se materinska nježnost pretapa u čežnju te je zato možda već od samoga početka nešto umanjilo njezinu ljubav. (94)</i></p>
--	--	--	---

	<p>Odnos prema ljubavniku/ ljubavnicima</p>	<p><i>zahvatilo onoga dana u vagonu, kad ga je prvi put vidjela. (113)</i></p> <p>U početku je njihov odnos bio fatalan. S njime je Ana osjetila pravu ljubav i strast koju s Karenjinom nikada nije osjetila. Ana se nakon nekoga vremena počela ponašati napadno i ljubomorno te svaki tren kada nije imala dovoljno pažnje padala bi u depresiju. Razlog njezine ljubomore bila je prevelika ljubav prema Vronskome, ali i strah od napuštanja.</p> <p><i>Ti nastupi ljubomore, koji su je posljednje vrijeme sve češće spopadali, napunjali su ga užasom, i koliko se god trsio da to sakrije, hladili ga prema njoj, premda je znao da je uzrok ljubomori bila ljubav prema njemu. (366)</i></p>	<p>Emma se kroz roman opustila u čak dvije ljubavne veze izvan braka. Leon je bio njezin prvi ljubavnik kojemu se prepustila i na neki način ga zavoljela, no Leon nije dugo bio u njezinu životu. U Leonu je pronalazila nježnost i strast koju sa suprugom nije imala. U njezinu se životu, pojavom ljubavnika, napokon počela događati avantura i uzbuđenost koju je Emma čitala u romanima. Nakon što je Leon otišao iz njezina života, ona upoznaje Rudolpha. Njega je zavoljela u kratkome roku te mu se u potpunosti prepustila.</p> <p><i>Zavjetovaše se jedno drugome. Ona mu povjeri svu svoju tugu. Od toga se dana svake večeri dopisivahu. (167)</i></p>
--	---	---	---

			<p>On je bio sve što je ona oduvijek željela, a njemu je ona bila samo još jedna ljubavnica u nizu.</p> <p><i>Emma je bila nalik na sve ostale ljubavnice; a čar novine, spadajući malo-pomalo poput kakve haljine, razgolićavaše vječnu jednoličnost strasti kojoj su oblici i jezik uvijek isti. (194)</i></p> <p>Postala je opčinjena preljubom te je svaki trenutak iskorištavala za viđenje s ljubavnikom. S Rudolphom je razmišljala i o bijegu, ali pročitavši njegovo pismo, njezini planovi propadaju te se ona ponovo vraća depresivnom i dosadnom životu na selu.</p>
SOCIOLOŠKI	Socijalno porijeklo, klasna pripadnost i društvena prilagođenost.	<p>Glavni likovi opisani su u sedamdesetim godinama devetnaestoga stoljeća u visokom petrogradskom društvu. Ana je zbog svoga supruga plijenila pažnju društva.</p> <p><i>Petrogradsko najviše društvo zapravo je jedno, svi se poznaju među</i></p>	<p>Emma je kći imućnoga seoskog gazde koja je odrasla u samostanu gdje će čitala romane o ljubavnicima i romantičnim sudbinama te je jednoga dana htjela biti dio svega toga. Došavši u dosadnu sredinu na selo samo je</p>

		<p><i>sobom, čak pohode jedni druge. (132)</i></p> <p>Ana je u braku s Karenjinom pripadala visokom društvu, ali opustivši se u vezu s Vronskim prestaje biti poželjna u društvu.</p> <p><i>...pojaviti se u kazalištu, značilo je ne samo priznati svoj položaj propale žene, nego i izazvati čitavo društvo to jest odreći ga se zauvijek. (548)</i></p>	<p>čekala da njezin život iz romana započne.</p> <p>Odrasla je u sredini u kojoj nije željela pripadati. Osjećala se loše te joj se život počeo gaditi.</p> <p>U početku je bila prihvaćena u društvu, ali je s vremenom zapala u dugove te je od svih tražila novac. Postala je žrtva francuskoga društva u kojemu nije bilo mjesta za individualnost ni za ljudske čežnje.</p>
--	--	--	--

3.2. Sličnosti i jedinstvene odrednice Ane Karenjine i Eme Bovary²⁸

Mnogi su romani iz 19. i 20. stoljeća u svoj fokus smjestili ženu pa tako su se Emma i Ana pronašle u samim središtima dvaju najpoznatijih romana svjetskoga realizma. Emin problem vidljiv je kod mnogih žena te se kao i ona i mnoge druge žene pitaju što će im dobar suprug kada im je jedino što žele strast od koje će im se život preokrenuti. Sve bi se promijenilo da se kojim slučajem Charles Bovary ponašao kao pravi zavodnik te Emma nikada ne bi trebala posegnuti za ljubavnicima. Kada žene općenito razmišljaju o muškarcima samo žele da im ne bude dosada jer čim ju osjete javljaju se nemoralne želje. Za razliku od hladne Emme, Ana Karenjina puna je osjećaja, ali jednostavno želi izaći iz svoje kože i potražiti nešto što joj dosad u braku nije pruženo. Nikome nije jasno što Anna radi s hladnim čovjekom poput

²⁸ Tomić Ana. 2014. *Ana Karenjina i Gospođa Bovary u metodičkome zrcalu*. Pregledni članak. str., 705.

Karenjina. Zaljubljanje u Vronskoga te cijela rasprava oko rastave braka s Karenjinom bila je Ani podnošljiva, ali ostanak bez sina Anu je koštao života.²⁹ Koliko god njihove smrti bile teške, koliko god otrova popila Emma i koliko god puta se Ana bacila pod vlak i dalje sanjamo o ljubavi koja će nam oduzeti razum i dići nas u nebesa. Racionalne žene takve želje drže pod kontrolom, ali ipak ima i žena koje neprestano sanjaju filmsku ljubav kakvu su sanjale Emma i Ana. Tolstoj nas je svakako svojim romanom pokušao upozoriti i dao nam je da se na kraju romana zapitamo koju ljubav, od ponuđene dvije, biramo. Vruću aferu Ane i Vronskoga, koja je preintenzivna da bi trajala, pa sa sobom odnosi duševni mir i život ili smirena ljubav Levina i Kitty.³⁰

Žene kao što su Ana i Emma ne znaju da budu same u životu te su na tome putu spremne uraditi sve i živjeti u nezadovoljstvu s vjerom kako će savršen muškarac ušetati u njihove živote. Zbog nesposobnosti da zadrže pravi ljubavni odnos obično se okreću nemogućim ljubavima koje ih usrećuju na trenutke. U svaki odnos ulaze pune strasti, ali izlaze pune frustracija kada shvate da je njihov partner samo još jedno ljudsko biće s vrlinama, ali i manama. Razlog njihova zadovoljstva je to što one ne vide ljubav iza početne faze zaljubljenosti te zbog toga imaju iskrivljenu sliku odnosa. Uz to, javlja se i neprestan osjećaj straha od raskida i odlaska voljene osobe.³¹

3.3. Ana i Emma žrtve vremena i društva

Temelj svjetske poezije, klasične književnosti, popularnih romana, glazbe, filmova i televizijskih sapunica je ljubav. Ljubav je širok pojam i svatko ju razumije na drugačiji način. Možemo razlikovati dvije vrste ljubavi od kojih je jedna ona strastvena koju neki nazivaju i romantična, dok je druga prijateljska ljubav. Strastvena ljubav u nama budi snažnu žudnju da se sjedinimo s drugim pojedincem od kojega tražimo da nam ljubav uzvрати i dovede nas do emocionalnoga ispunjenja i ekstaze.

²⁹ <https://www.jutarnji.hr/naslovnica/zivotne-lekcije-velikih-heroina-3848460>

³⁰ https://www.femina.hr/clanak/index/r/6/c/3534/se/ljubav-seks_karenjina-se-opet-uzalud-bacila-pod-vlak

³¹ <https://elle.rs/Stav/Zivot-i-ljubav/a22721/Sindorm-Madame-Bovary-je-sve-cesci-Idealizacija-ljubavi-koja-dovodi-do-psihickog-poremecaja.html>

Emocionalne oscilacije predstavljaju jedno od osnovnih obilježja strastvene ljubavi. Za razliku od uzvraćene ljubavi koja u nama pobuđuje strast, sreću i ostale pozitivne emocije, neuzvraćena ljubav donosi osjećaj praznine, očaj i tjeskobu. Elen Hatfield je opisala načine voljenja te prikazala kako pojedinci iskazuju ljubav na različite načine. Pročitavši romane *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* možemo zaključiti kako i u tim romanima postoje različiti načini voljenja i pokazivanja ljubavi. Razliku uočavamo u paralelnoj ljubavi koja se u romanu *Ana Karenjina* odvija između Ane i Vronskoga te Kitty i Levina. Način voljenja između Ane i Vronskoga kao i između Emme i Leona i Emme i Rudolpha je *manija*. Manija opisuje kako ljubav nastaje odjednom te su pojedinci u takvoj ljubavi često ljubomorni, posesivni i stalno traže pažnju. Zaljubljuju se strastveno te žele imati glavnu ulogu i traže potvrdu da su voljeni. Takva ljubav je prisutna kod ljudi koji su željni uzbuđenja i pustolovina, ali se istodobno boje ljubavne patnje. U pojedinim slučajevima ostavljaju dojam da su izgubili nadzor nad sobom jer njihovo ponašanje postaje čudno, a ne žele prekinuti odnos u kojemu se nalaze te to često napravi njihov partner. Sasvim suprotno od načina voljenja manije je *storge* tj. polagan i postupan razvoj ljubavi. Takav je način prisutan u stabilnim društvima i odnosima gdje su pojedinci opušteniji i mirniji. Odnosi među partnerima su trajni, staloženi i završavaju najčešće brakom. Žive u velikim obiteljima, životno su zadovoljni, a ljubav je za njih nešto posebno. U romanu *Ana Karenjina* takav način voljenja susrećemo kod Levina i Kitty. Iz oba romana se može zaključiti kako je jedina prava i iskrena ljubav bila ljubav Kitty i Levina u kojoj su u jednakoj mjeri prikazani svi motivi prave i iskrene ljubavi, kao što su: ljubav, strast, odanost i razumijevanje. Razlike u izražavanju ljubavi uočavamo između muškarca i žene... *što znači da je ženama svojstveno da izraze osjećaje i traženje da budu uzvrćeni, da su one u tome pravi stručnjaci, dok muškarcu nisu uspješni u izražavanju osjećaja.*³²

Simone de Beauvoir u svojoj knjizi *Drugi spol* navodi kako sudbina koju društvo tradicionalno nudi ženi jest brak u kojemu se žena definira s obzirom na taj brak. Brak se muškarcu i ženi uvijek predstavljao na različite načine i u njemu je muškarac autonomna i potpuna individua dok je ženi dodijeljena reproduktivna i kućanska uloga. *To znači da za ženu ni u kojem slučaju nije riječ o osnivanju odnosa sa suprugom po izboru u njihovoj pojedinačnosti, nego o tome da u njihovoj općenitosti*

³² Čudina-Obradović, Mira i Obradović, Josip. 2006. *Psihologija braka i obitelji*. Golden marketing/Tehnička knjiga. Zagreb. str., 27

*opravda izvršavanje svojih ženskih uloga.*³³ Već u samome naslovu možemo zaključiti kako pojam žene podrazumijeva onaj podređeni ili „drugi“ spol, ali nam autorica jasno navodi da se nitko ne rodi kao „drugi“ već da tradicionalno društvo nameće tu tezu. U svojoj knjizi Simone navodi sve etape života jedne prosječne žene gdje pokušava objasniti kako svaka etapa ima važnu ulogu u ženinu životu i kasnijem razvijanju pa i životnim odlukama. Kreće od djetinjstva kao najranijoj, ali i najvažnijoj etapi. Prisustvo majke u tome razdoblju iznimno je bitno za svako dijete te njezino odsustvo donosi osjećaj nemoći i neprihvatanja. Odsustvom majke i neskladne obitelji dolazi do neostvarenih moralnih autoriteta pa i do preljuba koje čine Ana i Ema. O Aninome djetinjstvu ne saznajemo puno osim da ju je na neki način odgajala tetka koja nije mogla zamijeniti majku dok je Ema svoje djetinjstvo provela u samostanu čitajući romane i razmišljajući o savršenstvu života koje ne postoji. Zbog neskladne obitelji obje su se podvrgnule društvenoj okolini te rano stupile u bračnu zajednicu. Razdoblje adolescencije kod djevojčica troši se u očekivanju muškarca. *Od djetinjstva, djevojčica, bilo da se željela ostvariti kao žena ili nadići ograničenja svoje ženskosti, očekivala je od muškog ispunjenje i bijeg.*³⁴ Ana i Ema su se, ne svojom krivicom, našle na putu za taj bijeg koji ih je čekao u zajednici s muškarcem. Odsustvo oca i majke u Aninu životu doveo ju je do toga da njezina tetka odlučuje o njezinu životu i njezinu braku s Karenjinom dok je Emma sama odlučila o svojem braku, ali s premalo iskustva, a previše očekivanja što ju je kasnije koštalo nezadovoljstva pa i samoubojstva. U oba romana imamo slučaj da ni jedan brak koji je sklopljen bez emocija i osjećaja s obje strane ne završi dobro. Kada Simone de Beauvoir govori o seksualnoj inicijaciji navodi da se ona počinje u određenom smislu javljati već i u najranijem djetinjstvu. Tolstoj i Flaubert su glavnim junakinjama Ani i Emmi podarili svu seksualnu slobodu i time prikazali svojevrsan pomak u položaju žene u književnosti. Taj ih je pomak doveo do toga da su bile neprihvaćene u društvu iako je to društvo radilo iste nemoralne stvari i licemjerno se ponašalo u bračnoj zajednici. Obje su junakinje dobile muževe koji nisu bili loši ljudi, ali nisu znali pokazati što je ljubav i kako treba voljeti ženu. Ženama je u opisu da budu čedne i da njihova *služba* bude krevet, a da će pritom biti uzdržavane, navodi Simone. To da su žene bile uzdržavane od strane muškaraca vidimo u Aninom i Emminom liku. Htjele one to sebi priznati ili ne, nisu mogle živjeti bez muževoga novca. Bez svojih

³³ De Beauvoir, Simone. 2016. *Drugi spol*. Naklada Ljevak. Zagreb. str., 450

³⁴ *Ibid.*, 343.

zakonskih supruga nisu posjedovale ništa materijalno, pa ih je uhvatila panika za vlastiti položaj jer je upravo brak jedino društveno opravdanje njihove egzistencije. Simone navodi kako pojam ljubavi nije jednak kada su u pitanju muškarac i žena te je to izvor nesporazuma koji ih razdvajaju. Žene se vole osjećati podređenima, vole pružiti ljubav i vole biti primijećene. Međutim, osjeti li manjak muškarčeve pažnje, ona postaje slaba, ljubomorna i iritantna. *Vrhovna sreća zaljubljene žene jest da je voljeni muškarac prizna kao dio sebe sama.*³⁵ Žena uživa u miru i sreći onoliko dugo koliko voli, koliko je voljena i nužna voljenome.

Ana i Emma spadaju u skupinu tzv. fatalnih žena- *femme fatale* koje su postale stalni motivi autora u razdoblju realizma. Petrač navodi kako je lik fatalne žene na sebe preuzeo karakteristike negativnosti te se one smatraju nemoralnima i u potpunoj su suprotnosti tipu plemenite i dobre žene. Uz nemoralnost, fatalne žene karakterizira i iznimna ljepota, privlačnost i tajanstvenost. One predstavljaju prijetnju te sve ono što izlazi iz okvira normalnoga, dopuštenoga i društveno potvrđenoga njima se čini uzbudljivo i moralno. Svojom ljepotom i samopouzdanjem osvajaju muškarce i pritom osjećaju iznimnu superiornost.³⁶

³⁵ Ibid., 690.

³⁶ Petrač, Božidar. 1991. *Lik žene u hrvatskoj književnosti*. Bogoslovska smotra. Broj 3/4. str., 348-354

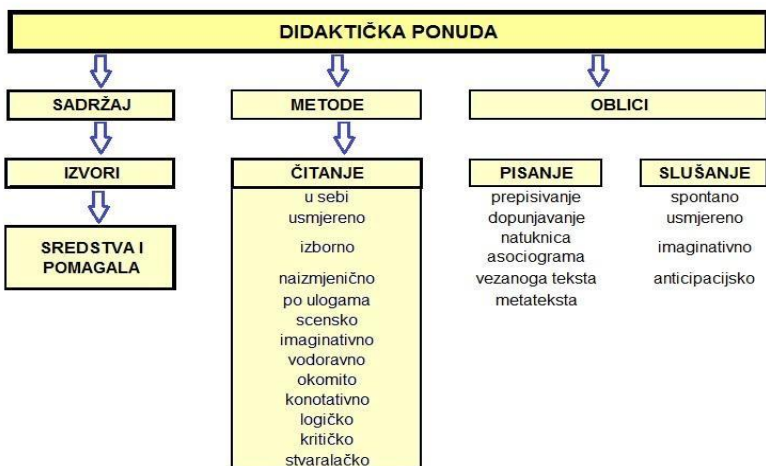
4. OTVORENI METODIČKI SUSTAV

*On uspostavlja didaktičku komunikaciju utemeljenu na ponudi sadržaja, metoda i oblika za učeničko (pojedinačno, tandemska i skupno) samostalno učenje, istraživanje i stvaranje.*³⁷ Sadržaj koji se obrađuje mogu birati učenici ili učitelj te nakon toga slijedi odabir metoda i oblika nastavnoga i izvannastavnoga rada, ovisno o sadržaju i ciljevima koji se žele postići. Otvoreni sustav te njegovo provođenje pretpostavlja napuštanje tradicionalne organizacije nastave i izvan nastavnog rada. Uz organizaciju nastavnoga sata, koja se utemeljuje na didaktičkoj ponudi, izboru didaktičke ponude te preuzimanju odgovornosti za njezino izvršenje, otvoreni sustav uspostavlja nov način ocjenjivanja.³⁸ *U otvorenome metodičkom sustavu učiteljeva/učiteljičina pedagoško-metodička kompetencija očituje se u prihvaćanju, usmjeravanju i praćenu didaktičkih ponuda koje dolaze od učenika ili drugih osoba.*³⁹

³⁷ Benjak Mirjana i Ljubešić Marko. 2013. *Od Peruška do otvorenog sustava*. Školska knjiga. Zagreb. str., 210.

³⁸ Rosandić, Dragutin. 2005. *Metodika književnog odgoja*. Školska knjiga. Zagreb. str., 209

³⁹ *Ibid.*, 689

4.1. Shematski prikaz otvorenoga metodičkog sustava prema Rosandiću.⁴⁰

Iz sheme možemo zaključiti kako se otvoreni metodički sustav sastoji od četiri djela:

1. didaktičke ponude

- sadržaj, izvori (sredstva i pomagala)
- metode (čitanje, slušanje, pisanje)
- oblici

2. istraživačkog rada

- pojedinačni
- u paru
- u skupini

3. objavljivanja rezultata

- oblici komunikacijskog usmenog ili pismenog izražavanja
- ovaj dio sata sadrži kriterije vrednovanja

4. novih zadataka

- zadaju se novi istraživački i stvaralački zadatci⁴¹

⁴⁰ Ibid., 208

⁴¹ Benjak Mirjana i Ljubešić Marko. 2013. Od Peruška do otvorenog sustava. Školska knjiga. Zagreb. str., 212

4.2. Nastava usmjerena na učenika

Učenik, koji je polaznik odgojno-obrazovnoga procesa, najvažnija je odrednica metodike, ali i cjelokupne djelatnosti odgoja i obrazovanja jer bez njega nema ni te djelatnosti. Cjelokupna djelatnost odgojno-obrazovnoga procesa usmjerena je na učenike te ih metodika promatra i istražuje kao primatelje nastavnih radnji i aktivnosti. *Po suvremenim shvaćanjima nastave, učenik je u njoj istodobno objekt jer se na njega primjenjuje cijeli proces, i subjekt jer kao osoba i sam sudjeluje u oblikovanju i izvođenju nastavnoga procesa u kojem usvaja znanja i vještine.* ⁴² U razrješavanju toga problema metodika preuzima spoznaje ponajprije svoje supstratne znanosti psihologije (osobine razvojnih etapa učenika, osobine učenikove ličnosti, procese učenja, pamćenja, razvoja sposobnosti i dr.) prema kojima određuje razinu programskoga sadržaja te pristupa koje će učitelj primijeniti u nastavnom procesu. Metodika funkcionira kao teorija pojedinoga nastavnog predmeta koja se koristi općim didaktičkim spoznajama i kategorijama, ali im daje svoj sadržaj koji ovisi o nastavnom programu te je fokusirana na praktično izvođenje nastavnoga predmeta.

43

Bašić navodi da je *otvorena nastava omiljeni, često upotrebljavani pedagoški, didaktički i metodički termin, koji po pravilu upućuje na težnju modernom obrazovanju, usmjerenost na mogućnosti, potrebe, interese i prava učenika, na povezanost škole i života, na aktivno sudjelujuće oblike učenja, samoodređenje pojedinca.* ⁴⁴ Proizlazi iz pojma otvoreni kurikulum i prvi se puta javlja u SAD-u i Njemačkoj 70-ih godina tijekom kurikulumске rasprave i do danas zauzima sve značajnije mjesto u pedagoško-didaktičkoj teoriji i u školskoj praksi. Još uvijek se vode rasprave oko toga je li otvorena nastava alternativni didaktički koncept nastave, integrativni nastavni model ili je to sasvim nova kultura učenja i proučavanja koja u svojoj osnovi ima humanističku psihologiju i novi konstrukt djetinjstva. Izraz otvorena nastava ima široko značenje i pokriva sve osim tradicionalnoga oblika rada u nastavi. Od svih izraza otvorene nastave spomenut ćemo empirijsku definiciju Wulfa

⁴² Ante Bežen. 2008. *METODIKA znanost o proučavanju nastavnog predmeta*. Profil. Zagreb. str., 147

⁴³ Ibid., 274.

⁴⁴ Bašić, Slavica. 2006. *Otvorena nastava kao teorijski konstrukt*. str., 21

Wallrabensteina, a ona glasi kako je *otvorena nastava skupni pojam za različite reformne pokušaje u mnogobrojnim oblicima sadržajnog, metodičkog i organizacijskog otvaranja s ciljem promijenjenog ophođenja s djetetom na osnovi promijenjenog pojma učenja.*⁴⁵ Otvorena nastava je jedan od koncepata koji je aktualan i vrijednosno pozitivno predstavljen kao koncept koji ima budućnost u nastavi. Od samoga početka otvorena nastava asocira na progresivan razvoj, budi nadu, naviješta budućnost po mjeri djeteta, a u sadašnjosti obećava mogućnost smanjenja školskoga stresa i straha, ostvarenja djetetova prava da bude ono što jest tj. da isprobava svoje mogućnosti te da razvija samopouzdanje i samopoštovanje. U otvorenoj nastavi učenik treba biti priznat i respektiran kao subjekt te njegovo individualno učenje, razvojni proces, interesi i potrebe trebaju biti u središtu nastave.

Eiko Jürgens izložio je okvirnu koncepciju otvorene nastave te iznio ponašanje učenika i učitelja:

1. Ponašanje učitelja: učitelj učenicima daje dovoljno prostora za djelovanje i (samo) odgovorno kreiranje nastave, poticanje aktivnosti učenika, relativiziranje monopola u planiranju nastave, uspostavljanje simetrične komunikacijske strukture i orijentiranje na (subjektivne) interese, zahtjeve, želje i sposobnosti.

2. Ponašanje učenika: donošenje vlastite odluke o oblicima rada, samoodređenje i suodređenje u izboru nastavnih sadržaja, provođenju nastave i nastavnom tijeku, samostalnost u planiranju, izboru i provođenju aktivnosti.⁴⁶

4.3. Kreativnost u nastavi

*Kreativnost je riječ koja se često spominje u svezi s nastavom i školom. Pritom neki smatraju da je razvijanje kreativnosti dužnost škole, drugi pak smatraju da je dobro proučavanje dužnost škole, a da je kreativnost u školi čak i opasna jer učenje pretvara u igru i podržava nemar, lijenost i sebičnost.*⁴⁷ U novije vrijeme smatra se kako je razvijanje kreativnosti dužnost i posao škole, da sva djeca imaju potencijala za razvoj kreativnosti te da je kreativnost dio učenja i način primjene znanja.

⁴⁵ Ibid., 23.

⁴⁶ Ibid., 21-25

⁴⁷ Tito Bilopavlović i drugi. 2001. *Dosadno mi je-što da radim.* Školska knjiga. 2001. str., 111.

Kreativnost u nastavi se češće očekuje u pisanju, ali bi i čitanje također trebalo biti kreativno. Mogućnost kreativnog čitanja učenicima omogućuje da prerade tekst u vlastiti proizvod tj. da ga prošire i nadopune, pronađu drugačiji završetak, nove likove...⁴⁸

Rosandić u svojoj knjizi *Kurikulski metodički obzori* navodi kako je učenik kao stvaralačka osoba postao predmet istraživanja u različitim disciplinama te kako u odgojno-obrazovnom procesu nositelji stvaralačke djelatnosti postaju učenici, ali i nastavnici. *Nastavnikovo stvaralaštvo u odgojno-obrazovnom procesu u službi je poticanja i razvijanja učenikova stvaralaštva.*⁴⁹ Svoju djelotvornost nastavnikovo pedagoško-metodičko stvaralaštvo potvrđuje se rezultatima učenikova stvaralaštva. Interakcija između učenika i nastavnika stvara posebnu vrstu stvaralaštva u kojemu se susreću, oplođuju i sjedinjuju sve njihove stvaralačke aktivnosti.⁵⁰ Nastava predstavlja dinamičan proces u kojemu sudjeluju i učenici i nastavnici te ga zajednički grade i razvijaju. Suvremena metodika nastavnika dovodi u različite uloge pa se tako nastavnik može pronaći u ulozi upravljača, moderatora, voditelja, organizatora, pedagoškog menadžera i sl. Nastavnik će s dobro osmišljenim aktivnostima i metodama, potaknuti učenika na aktivno sudjelovanje u nastavi. *Aktivnim učenjem smatramo svaki onaj oblik učenja u kojemu učenik nije pasivni promatrač nego sudionik koji radom na izvršenju određenoga zadatka ili više zadataka pridonosi svom razvoju u kognitivnom, afektivnom ili motoričkom području povezanim s ciljem učenja.*⁵¹ Aktivni oblici učenja kod učenika potiču intrinzičnu motivaciju i samim time predstavljaju jedan od temeljnih uvjeta za uspješnost učenja. Učenike bi trebalo što je više moguće stavljati u ulogu istraživača te nastavničkim vođenjem poticati na razmišljanje i kreiranje novoga na osnovi postojećega. Teorija nastavnoga učenja smatra da sve ono što u nastavi može učiniti učenik neka to i učini sam ili u suradnji s drugim sudionicima nastavnoga procesa.⁵²

⁴⁸ Ibid., 111-116

⁴⁹ Rosandić, Dragutin. 2003. *Kurikulski metodički obzori*. Školske novine. Zagreb. str., 91.

⁵⁰ Ibid., 91-93

⁵¹ Matijević, Matija i Radovanović, Diana. 2011. *Nastava usmjerena na učenike*. Školske novine. Zagreb. str., 68

⁵² Ibid., 68

Pasivna i aktivna uloga učenika na nastavnome satu ⁵³

PASIVNO UČENJE	AKTIVNO UČENJE
Slušanje predavanja	Sudjelovanje u diskusiji
Prepisivanje definicija ili pravila	Zaključivanjem doći do određenog pravila ili definicije, razgovor i diskutiranje
Odgovaranje na postavljena pitanja u vezi s temom	Postavljanje pitanja u vezi s temom drugim učenicima ili nastavniku
Čitanje nekog teksta	Usmjereno čitanje (čitanje s ciljem pronalaženja odgovora na određeno pitanje)
Davanje gotovih informacija	Pronalaženje i prikupljanje podataka ili materijala vezanih za neposrednu stvarnost
Metoda usmenog izlaganja nastavnika (i onda kada možemo pretpostaviti da u razredu ima učenika koji to znaju)	Poticanje učenika da govore o određenoj temi i pouče druge
Gledanje filmova ili nekih videoprezentacija bez nekih konkretnih zadataka	Rješavanje stvarnih ili simuliranih problema
Nastavnik pokazuje neke materijale ili alate	Učenici rade s nekim materijalima ili alatima
Gledanje kako nastavnik izvodi neke radnje ili pokuse	Učenici izvode pokuse

⁵³ Ibid., 69

4.4. Suvremena nastava

Suvremena nastava književnosti se, za razliku od tradicionalne nastave, oslobađa registriranja i opisivanja činjenica kao bitne usmjerenosti te u središte proučavanja postavlja književno djelo. *Suvremena metodika nastave književnosti zalaže se za nove pristupe i postupke u interpretaciji literarne tvorevine te scenskog i filmskog djela utemeljenog na književnom predlošku, odnosno u korelaciji s njim.*⁵⁴ U suvremenu nastavu sve se više uvodi *blok-sat* radi prevladavanja nedostatka predmetno-satnoga sustava u kojemu se svakih 45 minuta izmjenjuju nastavne aktivnosti učenika ili polaznika nekog oblika obrazovanja mladih ili odraslih. *U hrvatskom jeziku izraz blok ima više značenja, ali osnovno se može svesti na sljedeće: čvrsta cjelina, cjelina spojenih dijelova, skupina ljudi i djelatnosti ujedinjenih kako bi se ostvarili određeni ciljevi.*⁵⁵ Organizacija nastave koja se odvija u dva školska sata ili više donosi veće mogućnosti sintetičkoga obrađivanja nekih tema ili kontinuirano bavljenje nekim nastavnim projektima. Među prvima je tu ideju školstva zagovarao poznati antropozof i waldorfski pedagog Rudolf Steiner. On smatra kako postoji mnogo psiholoških, andragoških i didaktičkih razloga za organizaciju nastave u obliku blok-sati te kako se učenici kontinuirano i koncentrirano bave samo jednim problemom, odnosno jednom temom kojoj se maksimalno posvećuju. *Glavno metodičko pravilo u takvoj nastavi treba biti primjerena, odnosno optimalna izmjena aktivnosti učenika i nastavnika kako ne bi došlo do pojave zasićenosti i monotonije, a to je jedan od glavnih uzroka smanjenja motivacije, koncentracije i pažnje polaznika.*

⁵⁶

Matijević i Radovanović navode kako možemo razlikovati dvije globalne didaktičke strategije. Prvu možemo označiti sintagmom *nastava usmjerena na nastavnika* u kojoj nastavnik predaje, demonstrira, a učenici sjede, slušaju i gledaju. Druga koju označujemo sintagmom *nastava usmjerena na učenike* u kojoj učenici rješavaju određene probleme, istražuju, analiziraju, razgovaraju, vrjednuju, konstruiraju itd. Suvremene obrazovne (nastavne) strategije sve se više primjenjuju u nastavi te se sve više govori o tzv. *aktivnom učenju* koje podrazumijeva raznovrsne aktivnosti subjekta koji uči kraj onih koji proučavaju. Uz aktivno učenje pojavljuje se još i

⁵⁴ Diklić, Zvonimir. 1990. *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti*. Školska knjiga. Zagreb. str., 9

⁵⁵ Matijević, Matija i Radovanović, Diana. 2011. *Nastava usmjerena na učenike*. Školske novine. Zagreb. str., 102

⁵⁶ Ibid., 103

*iskustveno i anticipativno učenje u kojemu subjekti sudjeluju u planiranju i organizaciji procesa učenja. Kad je riječ o ciljevima učenja, danas se često ističe da svako školovanje treba pridonijeti osposobljavanju za samostalno otkrivanje rješenja za neke probleme, zatim osposobljavanje za samostalno istraživanje prakse u kojoj se djeluje te osposobljavanje za traženje informacija.*⁵⁷

Odličan poznavalac učenika mnogo će postići u nastavi hrvatskoga jezika ako je uz to i nastavnik stvaralac. Za stvaralaštvo je potrebno umijeće, znanje, ali i nadahnuće. Nastavnik mora znati izabrati pravu metodu, pravi postupak, pravu riječ u pravome trenutku te mora suvereno vladati hrvatskom riječju i rečenicom. Bez potpune suživljenosti s predmetom, učenikom i aktualnim okolnostima nema dobrog nastavnog sadržaja.⁵⁸

4.5. Metodički pristup romanu

Metodička znanost pokazuje zanimanje za roman zadnjih nekoliko desetljeća te su se mnoge metodičke teorije romana usredotočile na cjelovitu interpretaciju u sklopu problemskoga sustava. U posljednje vrijeme metodičke se teorije sve više zalažu za stvaralačku nastavu pripovjedne proze dok se školska interpretacija pokušava ostvariti u kontekstu teorije kurikula i otvorenoga metodičkog sustava.⁵⁹

Moderna (suvremena) metodika nastave književnosti je u srednjoškolskome obrazovanju zastupljena u mjerama izgrađivanja novih nastavnih sustava koji se razvijaju u pogledu na pedagoško - psihološku i književnu znanost. Suvremena metodika u svome kretanju prema novim sustavima i idejama, pokazuje želju da se uvedu informacijsko - reproduktivni sustavi koji su utemeljeni na pozitivističkim konceptima. Stoga uvidjela se potreba za primjenom principa problema i kreativne nastave i metode poučavanja visokoškolske nastave književnosti koja ima dvostruki cilj:

- a) Poticanje kritičkog razmišljanja i mašte kod učenika, da ne budu samo pasivni

⁵⁷ Ibid., 124.

⁵⁸ Težak, Stjepko. 1996. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Školska knjiga. Zagreb. str., 84

⁵⁹ Benjak, Mirjana, 2006. *Stendhalovi i Flaubertovi romani u metodičkom obzoru*. Sveučilište u Rijeci. Filozofski fakultet u Puli. Pula. str., 7

slušatelji nego i da sudjeluju u raspravi, nastavnici da učine svoju nastavu kvalitetnijom.

- b) Razvijanje učenikovih literalnih sposobnosti, i njihovim samostalnim rješavanjem određenih problema i nedoumica, kao i samostalan učenikov izbor metodičkog instrumentiranja, što se odnosi na određivanje nastavnih metoda, postupaka i oblikovanja nastavnoga sata koji se temelji na zadanoj temi, a sve u svrhu uspješnoga definiranja ishoda učenja toga nastavnoga sata kao i prikazanih rezultata.⁶⁰

Različite istraživačke tendencije počele su se očitavati u suvremenoj metodiци nastave književnosti. Metodičari surađuju s pedagogima i psiholozima te tako istražuju zakonitosti nastavnoga procesa, njegove determinante i organizacionu strukturu te socijalne i psihološke faktore koji utječu na organizaciju nastavnoga procesa. Nastavni proces doživljava značajne promjene zbog promjena uvjeta života. Suvremena tehnička dostignuća i drugi uvjeti, koji pružaju mogućnost oblikovanja aktivne i stvaralačke nastave, nespojivi su s tradicionalnom strukturom nastavnoga procesa. U organizaciji nastavnoga procesa javlja se niz strukturnih izmjena koje će nastavnome procesu dati obilježje istraživačkoga, stvaralačkoga rada učenika, ali i nastavnika. U suvremenome nastavnome sustavu nastavni sat se definira kao misaoni proces u kojemu je učenik maksimalno angažiran. *Na satu književnosti mora se očitovati proces doživljavanja umjetničkog djela i spoznajni proces koji učenike dovodi do spoznaje zakonitosti postojanja djela, do razumijevanja njegove idejne osnove, njegove umjetničke prirode.*⁶¹ Književno je gradivo najbolje raščlaniti na elemente, a učenike podijeliti po grupama i zadatcima. Nastavnik potiče učenike na razmišljanje određenim pitanjima, a oni samostalno rješavaju određene zadatke i tako dublje ulaze u strukturu samoga djela. Kada je u pitanju književno djelo, učenik mora samostalno u granicama svojih doživljajno-spoznajnih mogućnosti obuhvatiti djelo te ući u njegov svijet. Nastavnik sav svoj napor mora usmjeriti prema tekstu i učenicima te učenike mora dovesti do doživljaja i samostalnog suda. *Za uspješno izvođenje interpretacije teksta od nastavnika se traži svestrano poznavanje djela i*

⁶⁰ Tomić, Ana. 2014. *Ana Karenjina i Gospođa Bovary u metodičkom zrcalu*. Pregledni članak. str., 699.

⁶¹ Rodandić, Dragutin i Šicel, Miroslav. 1970. *Pristup nastavi književnosti*. Zavod za izdavanje udžbenika. Sarajevo. str., 41

*metoda njegove interpretacije, saživljenost sa svijetom djela, jasan i precizan plan analitičkog postupka (određivanje ključnih problema, metodička invencija i pedagoška umješnost).*⁶²

Rosandić u svojoj knjizi *Metodički pristup romanu*⁶³ navodi temeljna načela suvremene metodike nastave romana koja se mogu podijeliti u nekoliko točaka:

1. Roman se interpretira kao zasebna književna vrsta koja ima svoje integralne zakonitosti te se školska interpretacija romana zasniva na književnoteoretskim i književnopovijesnim osnovama.
2. Interpretacija treba obuhvatiti roman u cjelini jer on predstavlja cjelovitu strukturu.
3. Predavačko-informativne metode zamjenjuju aktivne metode.
4. Interpretacija romana se povezuje sa životnim, književnim i intelektualnim iskustvima učenika.
5. Metodički sustav se u interpretaciji romana prilagođava idejno-estetskoj prirodi djela i doživljajno-spoznajnim mogućnostima učenika.
6. Školska interpretacija romana ima dvojaku namjenu: osmisliti zapažanja do kojih su učenici došlo individualnim čitanjem djela te animirati učenike za samostalno čitanje romana.
7. Svaka interpretacija romana treba ostvariti određene obrazovne, odgojne i funkcionalne zadatke.
8. interpretacija romana otkriva književne vrijednosti teksta te istodobno utječe na izgrađivanje učenikove jezične i književne kulture.
9. Uz pitanja i zadatke učenici otkrivaju svijet romana i time razvijaju govorni i pisani izraz.
10. Učenikov doživljaj djela je primaran za interpretaciju romana te je on polazište za spoznaju djela.

⁶² Ibid., 74.

⁶³ Rosandić, Dragutin. 1979. *Metodički pristup romanu*. Igkro Svjetlost. Sarajevo. str., 15.

Rosandić je pobornik pluralizma metoda te smatra kako to neće unijeti konfuziju među učenicima već potrebnu dinamiku i neukalupljenost. Nastava treba formirati sposobnosti učenika da samostalno stječu znanja iz raznih izvora te da otkrivaju vrijednosti nje same. Brojne mogućnosti organizacije nastavnoga rada počivaju na samostalnome radu učenika te njihovom posmatranju, prosuđivanju, analiziranju i zaključivanju. Raznovrsni postupci, bogatstvo metoda i oblika rada zahtijevaju veliku organiziranost, stručnu sposobnost i pedagošku obrazovanost nastavnika. ⁶⁴

⁶⁴ Ibid., 3-12

5. DOSADAŠNJA METODIČKA PRAKSA KOD PRISTUPA ROMANIMA ANA KARENJINA I GOSPOĐA BOVARY– empirijsko (kvalitativno) istraživanje

5.1. Problem istraživanja

Empirijsko je istraživanje usmjereno k analizi mišljenja i stavova profesora/ica i studenata završne godine hrvatskoga jezika o pristupu prema romanima *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary*. U istraživanju je pozornost bila usmjerena na stav prema metodičkim sustavima koji se koriste u obrađivanju oba romana, zastupljenosti otvorenoga sustava u obradi, primjerenosti romana u obradi lektire te njihovu razumijevanju.

5.2. Polazne hipoteze

Oslanjajući se na rezultate dobivene upitnikom za studente i profesore/ice hrvatskoga jezika, u empirijsko istraživanje se pošlo ovim tezama:

- Učenici nedovoljno čitaju te im je za uvod u djelo potrebna jaka motivacija
- Romani realizma su zanimljivi za čitanje, ali svejedno treba odabrati odgovarajući metodički sustav
- Otvoreni metodički sustav zanimljiv je i kvalitetan u obradi lektire
- Otvoreni metodički sustav objedinjuje i ostale sustave, uporabu multimedije, istraživanje i kreativnost
- Suvremene nastavne metode kvalitetnije približavaju učenicima gradivo

5.3. Opis instrumenta istraživanja

Posebno pripremljen upitnik (čija je autorica Ivona Duras) sastoji se od uvodnoga djela u kojemu se objašnjava problem, cilj istraživanja, upute te opća pitanja (ime i prezime, iskustvo rada u školi). U istraživanje je bilo uključeno šest ispitanika. Dvoje

profesora s petnaestogodišnjim iskustvom rada u školi (Srednja škola Mate Blažine Labin te Osnovna škola Ivo Lola Ribar Labin), dvoje profesora s nekoliko godina rada u školi (Osnovna škola Vladimira Nazora Topusko i Osnovna škola Veruda) te dvoje studenata pete godine Kroatistike koji su u školi izvršavali praksu. Ukoliko je osoba student i nema iskustva u obradi traženih romana, dovoljno je da u odgovorima izrazi svoje mišljenje. Nakon uvodnoga djela ispitanici odgovaraju na pet pitanja otvorenoga tipa u kojima se traži da u nekoliko rečenica napišu svoje dosadašnje iskustvo ili mišljenje. Tim se pitanjima željelo ispitati kakav je stav prema romanima realizma (*Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary*), jesu li ti romani prikladni za treći razred srednje škole, kakva je učenikova zainteresiranost za romane, koje metodičke sustave ispitanici koriste u obradi romana te je li otvoreni sustav kvalitetan za obradu tih romana.

5.4. Rezultati i diskusija

U ovome smo upitniku, u prvome pitanju, htjeli ispitati na koji se način učenici motiviraju za čitanje romana *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary*. Ispitanici koji imaju dugogodišnje iskustvo rada u školi napisali su kako učenici pri motivaciji trebaju svoja dosadašnja životna iskustva povezati s djelom te da će na taj način biti motiviraniji za daljnji rad. Uz to, navode kako motivacija može biti i heuristički razgovor o muško – ženskim odnosima, a neposredno i razgovor o instituciji braka i položaja žena u društvu. To je tema koja je srednjoškolcima zanimljiva i vole o njoj iznositi svoja iskustva i mišljenja, a time bivaju i motiviraniji za čitanje i analiziranje djela jer se tematski lakše poistovjećuju s iskustvom likova. Ispitanici s kraćim iskustvom rada u školi te studenti smatraju kako je dobra motivacija ključ dobrog nastavnog sata te kako prikaz scene iz filma, rebus, zagonetka, dogovoreni rad u skupinama i izložba tih istih radova doprinose većoj motivaciji.

Drugo se pitanje odnosilo na metodičke sustave koji se primjenjuju u obradi ovih romana, koliko je otvoreni sustav kvalitetan u obradi te što najviše učenike interesira kod obrade. Ispitanici sa dugogodišnjim iskustvom rada u školi napisali su kako najviše koriste analitičko – interpretativni i problemsko – stvaralački metodički sustav te smatraju kako je otvoreni sustav koristan i kvalitetan u suvremenoj nastavi jer objedinjuje sve ostale sustave i pruža uporabu suvremenih nastavnih sredstava i pomagala, a kod učenika potiče kreativnost. Ispitanici sa kraćim iskustvom rada u

školi i studenti koriste (ili bi koristili) integracijsko-korelacijski, problemsko-stvaralački, interpretacijski/interpretacijsko-analitički. Svi ispitanici smatraju kako otvoreni metodički sustav i sloboda u izboru mogu biti dobar način pripreme i obrade gradiva, ali se nastavnik/ca treba dobro pripremiti za to. Smatraju da je otvoreni metodički sustav bijeg od tradicionalne nastave ta da uključivanje učenika u nastavni proces njima pomaže u boljem i kvalitetnijem savladavanju gradiva. Samo jedan ispitanik smatra kako otvoreni metodički sustav nije prigodan za obradu ovih romana jer bi učenicima otežao nastavni sat. Ispitanici smatraju kako učenike u obradi najviše interesira položaj žena, odnos muškarca i žene, zadatak u grupama sa različitim problemima te psihološki i drugi načini portretiranja likova.

Treće se pitanje odnosilo na zainteresiranost učenika za romane *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* te mišljenje ispitanika o tome jesu li učenici zainteresiraniji danas za te romane ili su bili prije dvadesetak godina. Većina ispitanika smatra da učenici nisu nužno zainteresirani za spomenuta djela, ali ako se djela stave u kontekst modernoga i suvremenoga društva te se npr. preljubu pristupi iz pogleda onoga i ovoga vremena ili im spomenemo statističke podatke o preljubu i sl. možemo dobiti njihovu pažnju i zainteresiranost za djelo. Smatraju da o nastavniku ovisi zainteresiranost učenika, a ne vrijeme jučer ili danas jer je to relativno, kako nastavnik pristupi i obradi djelo takvu će imati i povratnu informaciju. Jedan ispitanik smatra kako je zainteresiranost za ova dva romana bila daleko veća prije dvadesetak godina. Razlog sve manje zainteresiranosti nalazi se u pojavi novih romana, odnosno novih književnih naslova. Učenici se kroz generacije mijenjaju, a samim time mijenjaju se i njihove čitalačke navike, želje, interesi i sl. Današnji učenici, tj. generacije u potrazi su za sebi bliskim problemima u kojima će često pronaći sebe ili bliske ljude iz svoje okoline.

Četvrto pitanje se odnosilo na zastupljenost suvremenih metoda u nastavi te koliko one pomažu da romane *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* na kvalitetniji način približe učenicima. Svi ispitanici smatraju da suvremene nastavne metode mogu uvelike olakšati obradu spomenutih djela jer je Internet neiscrpan izvor kreativnih ideja koje se mogu primijeniti u obradi. Smatraju kako se učenicima može pustiti film te napraviti usporedba s knjigom, učenici mogu osmisliti svoju glazbu pomoću raznih aplikacija za sviranje, koristiti se Internetom i tehnologijom te sat lektire pretvoriti u kreativnu radionicu.

Zadnje, peto, pitanje odnosilo se na to jesu li romani *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* prikladni za treći razred srednje škole te mogu li ih učenici u potpunosti razumijeti. Većina ispitanika sa dugogodišnjim radom u školi smatra da je dob prilagođena i da u trećemu razredu srednje škole učenici mogu shvatiti ovakvu tematiku. Smatraju kako se možda u toj dobi učenici ne mogu poistovjetiti s problemima glavnih junakinja, ali ih mogu razumjeti i čitati s razumijevanjem i čak određenim zanimanjem za razliku od nekih drugih lektirnih naslova. Jedan ispitanik smatra kako oba romana mogu, ali i ne moraju biti prihvaćena od strane svih učenika razredne zajednice. S obzirom na to da se učenicima nude oba romana, naići ćemo na one kojima će oba romana biti lako prohodna, ali i na one koji će naići na brojne prepreke prilikom samoga čitanja, ali i kasnije prilikom analize ili interpretacije. Zaključuje kako ne možemo generalno reći jesu li romani prikladni za treći razred srednje škole jer se u različitim razrednim zajednicama nalaze različiti učenici s različitim mogućnostima, afinitetima i sl.

6. Ana Karenjina u modelu otvorenoga metodičkog sustava

Uvodni dio sata predstavlja početnu fazu rada u kojoj treba materijalno, tehnički, intelektualno i emocionalno pripremiti i motivirati učenika na daljnji rad. Matijević i Radovanović navode kako postoje tri dijela uvoda, a to su: priprema, motivacija i najava plana rada, tj. cilja nastavnoga sata. Nastavnik nije samo osoba koja promišlja i usmjerava odgoj i obrazovanje u nastavnome procesu već svojom brigom i idejama potiče i unapređuje odgojno-obrazovnu sredinu. Motivacija predstavlja najbitniji dio nastavnoga sata te nastavniku pomaže da zainteresira učenike, aktivira ih i probudi njihovu znatiželju za daljnje učenje. Istraživački samostalni rad učenika provodit će se pojedinačno ili individualno i u skupinama. Rezultati će se nakon toga objaviti u komunikacijskim oblicima usmenoga i pismenoga izražavanja. Nakon objavljenih rezultata, učenici će samostalno i uzajamno vrednovati i procijeniti koliko je rad bio uspješan. Sati interpretacije završit će zadavanjem novih zadataka za učenike.⁶⁵

Nakon uvodnoga djela sata, prelazimo na središnji dio sata tj. na interpretaciju samoga romana. Središnji dio sata dolazi nakon uvoda i predstavlja vrijeme u kojemu će se ostvariti osnovni ciljevi zadane jedinice. Učenici se u središnjem djelu sata mogu po prvi puta upoznati s određenim sadržajima i tako središnji dio sata sadrži etapu spoznaje, ali u kojoj se pojavljuje i etapa ponavljanja i/ili vježbanja. Središnji dio sata služi učenicima da spoznaju cjelinu na temelju ranije upoznatih dijelova. *Ako nastavnik ima dobar plan i dobro osmišljen scenarij, većinu posla u neposrednome nastavnom procesu mogu i trebaju preuzeti učenici.*⁶⁶

Učenike bi trebalo što više poticati da u što većoj mjeri sudjeluju u nastavnome procesu, ali i da ga grade kako bi se njihove kognitivne, afektivne i motoričke sposobnosti sve više razvijale. Iako se na nekim nastavnim satovima ponavlja i vježba, učenik uči i spoznaje nešto novo te nas na to navode suvremeni metodičko-didaktički pristupi nastavi. Nastavnik je taj koji će u svakome trenutku moderirati nastavni proces, nadopunjavati i ispravljati učenike, upozoravati na najbitnije

⁶⁵ Radovanović, D. i Matijević, M. 2011. *Nastava usmjerena na učenike*. Školske novine. Zagreb. str., 73-75

⁶⁶ Ibid., 77

spoznaje te će učenicima pomoći doći do zaključka, ali nedajući im gotova rješenja i zaključke.⁶⁷

Učenici će na početku školske godine biti podijeljeni u skupine. Svaka će skupina biti zadužena obraditi i pripremiti jedan lektirni naslov te osmisliti nastavni sat. Četiri učenika/ce bili su zaduženi za roman *Ana Karenjina*. Njihov je zadatak da osmisle sat na način koji oni žele, uz konzultacije sa nastavnikom, a da pritom paze na motivaciju, interpretaciju romana, zadatke koje će postavljati ostalim učenicima, ponavljanje i za kraj domaću zadaću. Najbitnije je da učenici uključe cijeli razred u nastavu te da svatko sudjeluje kako bi mogli dobiti zasluženu ocjenu. U nastavku će biti prikazan jedan od pristupa na koji učenici mogu osmisliti sat. Njihov sat će se razlikovati od prikazanoga sata, ali će na početku mjeseca dobiti upute i nekoliko primjera koji će im poslužiti kao ishodište za kreativnost u nastavi i prikaz romana. Učenicima ću naglasiti kako ostalim učenicima mogu zadati zadatke na početku mjeseca ili na nastavnome satu, a sve ideje i planove za nastavni sat moraju se poslati tjedan dana prije samoga izvođenja. Slijedi jedan od prikaza koji učenicima može poslužiti kao jedna od opcija odabira.

Roman *Ana Karenjina* u modelu otvorenoga metodičkoga sustava bit će prikazan na satu lektire. Učenici će na početku mjeseca pogledati film kod kuće te će se od njih očekivati da pročitaju roman u cijelosti kako bi spremni došli na sat lektire. Sredstva i pomagala koje će učenici koristiti pri interpretaciji romana su: cjeloviti tekst romana, internetski članci te film koji je snimljen 2012. godine. Na početku mjeseca učenicima će biti prikazana scena iz filma u kojemu društvo osuđuje Anu. Čitanje i gledanje filma će biti usmjereno na rješavanje pitanja i zadataka:

1. Čime Tolstoj otvara ovaj roman te koje je vaše mišljenje o njegovu motu u rečenici na početku romana?
2. Koje dvije paralelne radnje pratimo u romanu te koja je vama osobno zanimljivija?
3. Odredite koje je vrijeme radnje te u kojim se sve gradovima odvija radnja?
4. Koja je po vama tema djela?
5. Koji je po vama najmoralniji lik u djelu, a koji najnemoralniji?

⁶⁷ Ibid., 76-82

6. Što smatrate razlogom osuđivanja Ane?

7. Mislite li da je društvo utjecalo na Anin život i njezine postupke?

8. Smatrate li da su žene u romanu *Ana Karenjina* jednake muškarcima te kakva je danas situacija kad je u pitanju žena i njezina uloga u društvu i braku?

9. Možete li na temelju prikazane scene zaključiti kakav će biti kraj filma/romana?

Odgovori na pitanja iz romana poslužit će kao ishodište za interpretaciju romana koju će učenici odraditi na satu lektire. Učenici će uz pomoć ovih pitanja pokušati razumjeti probleme u romanu, karakterizaciju likova te uvidjeti karakteristike realističnoga romana.

Zadatke su učenici dobili na početku mjeseca kako bi do sata lektire uspjeli pripremiti ono što se od njih očekuje. Svaka skupina će imati drugačiji zadatak te će ga i prikazati na drugačiji način. Učenici će sami odabrati način na koji će svoj zadatak prikazati ostalim učenicima u razredu. Uz svaki zadatak će učenici dobiti smjernice u sklopu pitanja kako bi lakše došli do rezultata.

1. skupina: Prikažite karakterizaciju Ane kao majke, supruge i žene uključujući i druge likove koji su na to utjecali.

- U čemu uočavate tragičnost Anina lika?
- Kako se po vašemu mišljenju Ana iskazala kao majka prema sinu i prema kćeri?
- Je li Ana bila sretna kao majka, supruga i kao žena općenito?
- Smatrate li da je društvo utjecalo na njezine odluke da posustane kao majka, supruga i na kraju kao žena?

2. skupina: Usporedite odnos Ane i Vronskoga i Ane i Karenjina s odnosom Levina i Kitty.

- Smatrate li da je prevara rješenje koje dovodi do zadovoljstva i sreće ili dovodi do nezadovoljstva i moralnoga pada?
- Čija je ljubav bila moralnija i vama osobno zanimljivija?
- Tko se po vašemu mišljenju bolje odnosio prema Ani te tko ju je više volio,

Karenjin ili Vronski?

- S kim je Ana bila sretnija i zbog čega je na kraju došlo do bijega iz oba odnosa?

3. skupina: Prikažite odnos Ane i društva u kojem je živjela?

- Bi li Ana bila sretna da društvo nije osudilo njezinu vezu s Vronskim?
- Je li njezina tragičnost rezultat protivljenja društvenom licemjerju?
- Je li društvo živjelo na isti način na koji je živjela i Ana?
- Smatrate da je Ana imala dovoljno prava kao žena i kako se gledalo na ženu u njezino vrijeme?

4. skupina: Prikažite Anu u vremenu kojemu je živjela te razmislite o tome kako bi Ana živjela danas i kako bi bila prihvaćena?

- U kakvome okruženju živi Ana te kakva je njezina svakodnevica?
- Kako bi društvo danas gledalo na Anu?
- Je li Ana ovisila o Karenjinu i o Vronskome te je li se imala priliku ostvariti kao žena?
- U čemu uočavate tragičnost Anina lika?

Svaka skupina će se dogovoriti na koji će način izlagati svoje zadatke i prikazati ih drugim učenicima te će svoje zadatke pripremati kod kuće. Skupina će imati nekoliko minuta da se pripremi za interpretaciju svoga zadatka pred razredom te će nakon toga krenuti s izlaganjem koje će trajati desetak minuta.

Nakon izlaganja zadataka ukratko ćemo ponoviti glavne ideje ovoga romana te ćemo se kroz raspravu i debatu dotaknuti teme ljubavi i braka. Afirmirajuća skupina će zastupati tezu da je **Ana bila u sukobu emocija i razuma te zbog toga i žrtva ruskoga društva**, dok će negirajuća ekipa osporavati unaprijed zadanu tezu.

Učenici bi se trebali pridržavati i tijekom debate, a Mattes⁶⁸ navodi da najprije jedan učenik (govornik) predstavlja problem i pitanje glasovanja („da ili ne?“). Potom učenik ili više učenika iz skupine za i protiv iznose svoje argumente u prilog toj odluci ili protiv nje. Skupine za i protiv trebale bi sjediti jedna nasuprot drugoj, a učenici mogu promijeniti svoje mišljenje i mjesto. Ako dođe do izravnoga obraćanja nekome sudioniku, on ili ona mogu izvan popisa govornika reagirati na obraćanje te tada dignuti dvije ruke. Debata završava glasovanjem o problemskome pitanju i ujedno će prikazivati i završni dio sata koji se sastoji od evaluacije ili vrjednovanja nastavnoga procesa te najave plana za sljedeći nastavni sat. Evaluacija predstavlja aktivnost učenika i nastavnika pomoću koje ćemo dobiti povratnu informaciju o učinku nastavnoga sata te o usvojenome znanju. U završnome dijelu sata kao i u svim prethodnim dijelovima, ne smijemo zaboraviti temelje pedagoške psihologije tj. ne smijemo zaboraviti pohvaliti učenike jer ih pohvala motivira za daljnji rad i napredovanje.

Uz mnogobrojne aktivnosti koje nastavnici zadaju učenicima na nastavnome satu, često zadaju i samostalne zadatke koje učenici moraju odraditi kod kuće. Takvi samostalni zadatci omogućuju učenicima da prošire svoje znanje koje su usvojili na nastavnome satu te da vježbaju i ponavljaju naučeno. Radom kod kuće učenici razvijaju naviku i tehnike učenja, discipline, organizacije i samovrjednovanja. *Stoga kod zadavanja domaćih zadaća ili zadataka za rad kod kuće treba voditi računa o tome da to budu aktivnosti koje razvijaju određene vještine, navike, sposobnosti učenika ili njegovo kreativno izražavanje.* ⁶⁹ Domaću bi zadaću trebalo zadati prije kraja sata dok još učenici imaju određenu odgovarajuću pozornost.

Učenici će na kraju ovoga blok-sata lektire za domaću zadaću morati proučiti lik Emme Bovary u filmu koji je snimljen 2015. godine. Biti će im prikazana scena iz filma u kojoj po mraku sa svijećama Charles i ostali mještani sela traže Emmu. Uz film će dobiti tablicu u kojoj će morati napisati sličnosti i razlike između Ane Karenjine i Emme Bovary na temelju pročitanih djela i ogledanih filmova. Zadatak će ujedno biti i uvod u novi realistični roman *Gospođa Bovary*.

⁶⁸ Wolfgang Mattes: Nastavne metode 75 kompaktnih pregleda za nastavnike i učenike. Naklada Ljevak, Zagreb, 2007., str., 86

⁶⁹ Radovanović, D. i Matijević, M. 2011. *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine. Zagreb. str., 84.

7. Gospođa Bovary u modelu otvorenoga metodičkoga sustava

Nastavnici bi u planiranju lektire trebali razmišljati da učenicima nastava ne izaziva stres i dosadu već da bude zanimljiva. Učenicima treba dati prostora pri čitanju određenih djela, treba ih se poticati na aktivnost i dati im do znanja da nisu sami u toj zadaći. Poteškoće pri čitanju određenih djela javljaju se jer su učenici često prepušteni sami sebi u razumijevanju, shvaćanju i procjenjivanju sadržaja. Treba ih polako uvoditi u tekst kako bi ga mogli prihvatiti tijekom procesa. *Da bi učenik postao aktivni čitatelj i da bismo kod njega razvijali ljubav prema čitanju, otkrivanju i razumijevanju, potreban je novi pristup.*⁷⁰ Snažnija motivacija učenika, stvaranje potrebne dinamike tijekom nastave te davanje mogućnosti za rješavanje problema u skupinama daje učenicima zanimljiviji pristup književnome djelu.⁷¹

U srednjoj se školi produbljuje kompleksan pristup pripovjednome djelu te se obogaćuje teoretskim i književno-povijesnim obavijestima. U srednjoškolskoj interpretaciji svaki se element pripovjednoga djela osmišljava. Učenici s osobitim interesom prate likove s kojima se mogu identificirati. *U mladih ljudi od 15 do 18 godina povećan je interes za vlastiti unutrašnji svijet, pojačava se interes za spoznavanje vlastite ličnosti, nastupa proces samoodgoja.*⁷² Značajan metodični problem pojavljuje se pri motivaciji za čitanje pripovjedne proze. Motivacija će odigrati veliku i važnu ulogu u izgrađivanju čitalačke kulture učenika. Motiviranje učenika se postiže čitanjem određenoga ulomka te pokazivanjem najuzbudljivije epizode koja bi mogla učenike potaknuti na čitanje djela u cjelini. Također, motivacija se postiže postavljenim pitanjima i zadacima koje učenici moraju rješavati prilikom čitanja djela. Pripremljeni odgovori će učenicima poslužiti kao ishodište nastavnoga sata na kojemu će se roman analizirati.⁷³

Kao i kod prethodnoga romana *Ana Karenjina* i ovaj će roman biti prikazan u obradi lektire u kojemu će sudjelovati svi učenici u razredu, a jedna će skupina biti zadužena osmisлити i voditi sat. Učenicima će biti naglašeno kako mogu koristiti bilo koja nastavna sredstva i pomagala, razne igre, medije, Internet te sve ono što

⁷⁰ Najev, Vedrana i Quien, Sanja, 2011. *Novi metodilčki pristupi u obradi lektire*. Školska knjiga. Zagreb. Str. 7

⁷¹ Ibid., 6-8

⁷² Grupa autora. 1983. *Metodilčki pristup pripovjednoj prozi*. Svjetlost Sarajevo. Str., 12

⁷³ Ibid., 31 i 32

smatraju da će doprinijeti boljoj i kvalitetnijoj obradi lektire. Nastavnik zajedno s učenicima pregledava njihove ideje, ispravlja te ih usmjerava u radu. Prikaz koji slijedi biti će uputa učenicima i jedna od mogućih opcija obrade romana.

Roman *Gospođa Bovary*, kao i prijašnji roman *Ana Karenjina*, u modelu otvorenoga metodičkog sustava bit će prikazan na blok-satu lektire. Učenici su, na kraju nastavnoga sata na kojemu se obrađivao roman *Ana Karenjina*, dobili zadatak pogledati film kod kuće i ispuniti tablicu sa sličnostima i razlikama između dviju junakinja Ane Karenjine i Emme Bovary. Težak navodi kako je film u suvremenoj nastavi postao nastavno sredstvo u književnom i jezičnom odgoju. On može povezivati ostale programske cjeline kao temeljno ishodište filmske nastave, ali i kao nastavni izvor u nastavi književnosti, scenske umjetnosti, jezika i jezičnoga izražavanja. *Vrlo je čvrsto film vezan s nastavom izražavanja jer obrađujući filmske teme učenici su veoma često u prilici da pripovijedaju, raspravljaju i opisuju te se tako osposobljavaju za usmeno i pismeno komuniciranje.*⁷⁴

U otvorenome obliku razgovora na početku sata, nekoliko će učenika pročitati sličnosti i razlike između Emme i Ane. Nakon pročitanih tablica uslijediti će motivacija i uvod u roman *Gospođa Bovary*. Početni razgovor s učenicima ujedno je i faza motivacije. Za motivaciju bih učenike podijelila u pet grupa. Svaka bi grupa odabrala jednog predstavnika grupe. Prije početka sata bih u učionicu stavila balone. Balona bi bilo deset, od kojih bi pet bili prazni, a u pet balona bih stavila zadatke. Svaki od predstavnika trebao bi pronaći balon sa zadatkom koji će odraditi zajedno sa svojom grupom. Zadatci koji bi se nalazili u balonima su:

1. Zamisli da su Ana i Emma bile prijateljice te znale sve jedna o drugoj. Prikaži njihov odnos i pokušaj osmisliti razgovor koji bi vodite o svojim problemima.
2. Glumi profesora/ profesoricu i zajedno sa svojom grupom osmisli što više zanimljivih pitanja koja su vezana za roman *Gospođa Bovary*. Uz to, osmislite način na koji ćete ispitivati učenike i uživite se u ulogu profesora.
3. Zamisli da Emma živi u modernome (današnjem) društvu i pokušaj na što kreativniji način prikazati kako bi se ponašala, koje bi sve metode koristila da osvoji nekoga, kako bi vratila svoje dugove, koliko bi imala ljubavnika...

⁷⁴ Težak, Stjepko. 2002. Metodika nastave filma. Školska knjiga. Zagreb. Str, 389

4. Osmislite, promijenite i nadopunite kraj romana *Gospođa Bovary* dodavajući zanimljive priče, nove likove i situacije.
5. Prikažite Emmu kao moralnu osobu. Predstavite ju u pozitivnome svijetu u odnosu sa Charlesom i kćerkicom Berthe. Kako bi se odnosila prema suprugu i svijetu da nije pročitala romane koji su joj promijenili i uništili život?

Predstavnici grupa svoje zadatke ne bi čitali naglas već bi se tek pri izvršenju zadataka taj zadatak pročitao pred cijelim razredom. Učenici bi imali dvadesetak minuta za dogovor oko izvođenja zadataka. Pri izvođenju zadataka učenici sami osmišljavaju način na koji će zadatak predstaviti ostalim učenicima u razredu. Osmišljavanje zadataka i njihovo predstavljanje koristi se u središnjem djelu nastavnih blok sati lektire. Matthes navodi kako je nastavnikova zadaća da preuzme ulogu davatelja poticaja i aktivnoga slušatelja, a početna metoda, koja se koristi u korištenju što više kreativnih ideja naziva se *brain storming* tj. vrtlog ideja. Koristi se kao početna metoda koja učenicima omogućuje da se izraze o nekoj temi te da postave vlastita pitanja o zadanome gradivu. Na nastavniku je da učenicima da temu, pojam ili pitanje, a učenici pritom izražavaju svoje mišljenje. Ciljevi ove metode se temelje na slobodnom izražavanju misli, poticanju kreativnih ideja kao i na motivaciji učenika bez pritiska i stresa pri čemu učenici povezuju nove metode učenja s onime što im je već poznato. ⁷⁵

Nakon što bi učenici izložili svoje zadatke na projektoru bih prikazala rebus koji bi otkrivao pojam *bovarizam*.⁷⁶ Šafranek navodi da se pojam koristio za objašnjavanje čovjekove sklonosti u kojoj se on sam smatra drugačijim od onoga što zapravo jest te da poput Emme zamišlja drugačiju sudbinu od one koju mu je život namijenio. ⁷⁷ Otkrivanje rebusa učenike bi dovelo do pojma koji se razvio iz težnje prema nedostižnoj savršenosti (*bovarizam*).

Zadnjih dvadesetak minuta lektire učenike bih sjela u krug kako bi ponovili najbitnije značajke djela. Voljela bih da učenici među sobom podjele svoje mišljenje o

⁷⁵ Mattes, Wolfgang. 2007. *Nastavne metode, 75 kompaktnih pregleda za nastavnike i učenike*. Naklada Ljevak. Zagreb.

⁷⁷ Šafranek, Ingrid i Polanšćak, Antun. 1972. *Francuski realistički romani XIX st.* Školska knjiga. Zagreb. Str., 106

pročitano me romanu, da usporede romane *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* te da zajedno dođemo do najbitnijih poruka koje romani šalju. Neka od pitanja koja bih postavila učenicima su:

1. Smatrate li da su Ema i Ana previše htjele živjeti život koji ne postoji?
2. Kako gledate na pojam bovarizam te smatrate li da i mi ponekad težimo ka nečime što je nedostižno?
3. Jesu li Ana i Ema moralno postupile u svojim postupcima?
4. Opravdavate li Anino i Emino ponašanje te smatrate li da takav život donosi sreću u obitelji?

Mihaljević i Radovanović navode kako pojavom raznovrsnosti, raznolikosti individualnih aktivnosti i uloga polaznika dolazi do veće pažnje među učenicima te se smanjuje mogućnost pojave zasićenosti i umora koji su glavni uzroci smanjene motivacije, pažnje i ukupnih učinaka učenja i poučavanja. U nastavi, koja je složen proces, učenici i nastavnici zajednički sudjeluju u aktivnostima te ih zajedno planiraju, dogovaraju i na kraju izvode. Blok-sat je poželjno izvesti tako da se izmjenjuju didaktičke strategije i socijalni oblik rada koji obuhvaća razgovor u krugu, individualni rad, rad u parovima ili rad u skupinama. *U svemu tome važno je da se smanji dominantna uloga nastavnikova predavanja ili proučavanja, a poveća vrijeme u kojemu su polaznici aktivniji od nastavnika.*⁷⁸

Za domaću zadaću bih učenicima zadala da napišu kratak esej na temu *Sudar snova sa stvarnošću?* Učenici bi u eseju mogli napisati svoje mišljenje ili neku njihovu osobnu situaciju u kojoj su im se snovi sudarili s stvarnošću kao što je to u životima Ane i Emme.

⁷⁸ Radovanović, D. i Matijević, M. 2011. *Nastava usmjerena na učenika*. Školske novine. Zagreb. str., 105.

8. ZAKLJUČAK

Ovim diplomskim radom prisjetili smo se razdoblja realizma u kojemu autori u samo središte svojih djela stavljaju unutrašnje stanje likova kao jedno od najbitnijih obilježja. Upravo je razdoblje realizma zaslužno za stvaranje jednih od najboljih romana u svjetskoj književnosti u kojoj su se pronašli romani *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary*. Romani opisuju sudbinu glavnih junakinji koje su život završile samoubojstvom te nam time daju jasnu sliku društva i vremena u kojemu su živjele. Ni Ana ni Emma nisu predstavljene ni kao loši ni kao dobri ženski likovi već su prikazane realistički. Spadaju u kategoriju tzv. fatalnih žena-femme fatale koje su postale stalni motivi autora u razdoblju realizma. Samim time su na sebe navukle negativne karakteristike i smatrale se nemoralnima. Učenicima trećeg razreda srednje škole takvi su ženski likovi možda i neshvatljivi, ali ih usporedba vremena i društva može motivirati na čitanje i obradu lektire. One predstavljaju prijatnu te izlaze iz svega što je moralno i društveno prihvatljivo. Zbog društvene neprihvatljivosti i bijega od svega što je moralno, ove dvije junakinje treba znati prikazati učenicima na prikladan i kvalitetan način i to smo u ovome radu uspjeli pomoću otvorenoga metodičkoga sustava. Otvoreni metodički sustav čini se kao jedan od zanimljivijih sustava koji se koriste u suvremenoj nastavi. Učenici su u sustavu otvorene nastave vrlo aktivni, samostalno ili u skupini provode istraživački zadatak, usvajaju spoznaje do kojih su sami došli, uče oblikovati, izražavati i uvažavati proturječna mišljenja i različite stavove te razvijaju kritičko mišljenje prema djelu, temi i autoru. Učenik je pokretačka i stvaralačka snaga, kako pojedinih sati, tako i cjelokupnoga odgojno-obrazovnoga procesa. Uloga je nastavnika u sustavu otvorene nastave usmjerena na organizaciju i uspješno upravljanje pojedinim etapama nastavnih sati, zadavanju zadataka i usmjeravanju učenika. Empirijskim istraživanjem dobili smo odgovore na pitanja vezana za motivaciju učenika pri obradi ovih romana, koji bi metodički sustavi bili najprikladniji za prikaz i koliko je otvoreni metodički sustav prikladan i kvalitetan u obradi romana. Rezultati su pokazali kako su romani *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* prikladni za obradu u trećem razredu srednje škole te kako se otvoreni sustav čini zanimljiv jer obuhvaća i sve ostale sustave, ali je potrebna dobra organizacija od strane nastavnika koji prati da interpretacija romana ostvari određene obrazovne, odgojne i funkcionalne zadatke. Za kraj možemo zaključiti kako je otvoreni metodički

sustav aktualan, zanimljiv, prikladan i kvalitetan u nastavi te ima budućnost. Otvorena nastava, od samoga početka asocira na progresivan razvoj, budi nadu, naviješta budućnost po mjeri djeteta, a u sadašnjosti obećava mogućnost smanjenja straha i stresa koji učenici svakodnevno proživljavaju. U središte nastave stavljeni su interesi, potrebe i razvojni razvoj svakoga učenika. Otvorena nastava se u nastavnim pripremama prikazala kao najpogodnija zbog toga što treba težiti suvremenim sustavima u izvođenju nastave, a u ovome sustavu u osnovi je teorija slobode nastave; učenici sami odabiru metode, oblike, nastavna sredstva i pomagala kako bi krenuli u rješavanje problema dok nastavnik ima ulogu koordinatora.

9. LITERATURA

Bašić, Slavica. 2006. *Otvorena nastava kao teorijski konstrukt*. Zagreb

Beker, Miroslav. 1995. *Uvod u komparativnu književnost*. Školska knjiga. Zagreb

Bežen Ante. 2008. *METODIKA znanost o proučavanju nastavnog predmeta*. Profil. Zagreb

Benjak, Mirjana. 2006. *Stendhalovi i Flaubertovi romani u metodičkom obzoru*. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet u Puli. Pula.

Benjak Mirjana i Ljubešić Marko. 2013. *Od Peruška do otvorenog sustava*. Školska knjiga. Zagreb

Bilopavlović Tito i dr. 2001. *Dosadno mi je- što da radim*. Školska knjiga. Zagreb.

Bogdanić, Neven. 2000. *Veliki majstor stila, uz 120. obljetnicu smrti Gustava Flauberta*. Hrvatska obzorja, časopis Matice Hrvatske. Split.

Božović, Rajka. 1977. *Uvođenje učenika srednje škole u svijet romana*. Igkro Svjetlost. Sarajevo.

Čudina-Obradović Mira i Obradović Josip. 2006. *Psihologija braka i obitelji*. Golden marketing/ Tehnička knjiga. Zagreb.

Diklić, Zvonimir. 1990. *Lik u književnoj, scenskoj i filmskoj umjetnosti*. Školska knjiga. Zagreb.

Flaubert Gustave. 2012. *Gospođa Bovary*. Mozaik knjiga. Zagreb

Grupa autora. 1983. *Metodički pristup pripovjednoj prozi*. Svjetlost Sarajevo.

Lauer, Reinhard. 2009. *Povijest ruske književnosti*. Golden Marketing-Tehnička knjiga. Zagreb.

Matijević, Matija i Radovanović, Diana. 2011. *Nastava usmjerena na učenike*. Školske novine. Zagreb.

Mattes, Wolfgang. 2007. *Nastavne metode, 75 kompaktnih pregleda za nastavnike i učenike*. Naklada Ljevak. Zagreb.

Moi, Toril. 2007. *Seksualna/tekstualna politika. Feministička književna teorija*. AGM. Zagreb.

Najev Vedrana i Quien Sanja. 2011. *Novi metodički pristupi u obradi lektire*. Školska knjiga. Zagreb.

Penčić, Sava. 1967. *Realizam*. Obod. Cetinje.

Rodandić, Dragutin i Šicel, Miroslav. 1970. *Pristup nastavi književnosti*. Zavod za izdavanje udžbenika. Sarajevo.

Rosandić, Dragutin. 1979. *Metodički pristup romanu*. Igkro Svjetlost. Sarajevo

Rosandić, Dragutin. 2003. *Kurikulski metodički obzori*. Školske novine. Zagreb.

Rosandić, Dragutin. 2005. *Metodika književnog odgoja*. Školska knjiga. Zagreb

Solar, Milevoj. 2003. *Povijest svjetske književnosti*. Golden Marketing. Zagreb.

Šafranek, Ingrid i Polanšćak Antun. 1972. *Francuski realistički romani XIX stoljeća*. Školska knjiga. Zagreb.

Škreb, Zdenko i Flaker, Aleksandar. 1964. *Stilovi i razdoblja*. Matica Hrvatska. Zagreb.

Tolstoj Nikolajevič Lav. 2004. *Ana Karenjina*. Globus media. Zagreb.

Težak, Stjepko. 1996. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 1*. Školska knjiga. Zagreb

Težak, Stjepko. 2002. *Metodika nastave filma*. Školska knjiga. Zagreb.

Tomić, Ana. 2014. *Ana Karenjina i Gospođa Bovary u metodičkom zrcalu*. Pregledni članak.

Izvori:

<https://www.jutarnji.hr/naslovnica/zivotne-lekcije-velikih-heroina-3848460> (1. 7. 2021.)

https://www.femina.hr/clanak/index/r/6/c/3534/se/ljubav-seks_karenjina-se-opet-uzalud-bacila-pod-vlak (1. 7. 2021.)

<https://www.elle.rs/lifestyle/ljubav-i-sex/27690-sindorm-madame-bovary-kada-idealizacija-ljubavi-dovede-do-psihickog-poremecaja.html> (5. 7. 2021.)

<http://docplayer.rs/180493912-Sveu%C4%8Dili%C5%A1te-u-rijeci-filozofski-fakultet-u-rijeci-odsjek-za-kroatistiku.html> (5. 7. 2021.)

<https://www.srednja.hr/lektire/gustave-flaubert-gospoda-bovary/> (15.2.2022.)

<https://zadovoljna.dnevnik.hr/clanak/7-zivotnih-lekcija-iz-ane-karenjine-koje-vrijede-i-danas---457555.html> (15.2.2022.)

<https://kerchtt.ru/hr/levin-i-kiti-istoriya-lyubvi-obyazatelno-v-sochetanii-s-trudom-fizicheskim/> (15.2.2022.)

<http://svejeok.weebly.com/ana-karenjina---tolstoj.html> (16.2.2022.)

<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=19850> (16.2.2022)

<https://www.novilist.hr/ostalo/kultura/knjizevnost/lav-nikolajevic-tolstoj-knjizevni-velikan-cija-legenda-ne-tamni/> (18.3. 2022.)

<https://impulsportal.net/index.php/kultura/knjizevnost/23113-sve-patnje-ane-karenjine-oni-ne-znaju-da-bez-ove-ljubavi-za-nas-nema-ni-srece-ni-nesrece-nema-zivota> (18.3.2022.)

10. SAŽETAK

U ovome su radu prikazani romani *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* u otvorenome metodičkom sustavu u obradi lektire. Oba romana nastali su u razdoblju realizma koje je kratko prikazano na početku romana. Uz realizam prikazani su i francuski i ruski realizam i njihove najvažnije značajke uz kratak opis sadržaja romana. Naglasak na opis glavnih junakinja, Ane i Emme, stavljen je na knjigu *Drugi spol*, autorice Simone de Beauvoir. Obje su junakinje karakterno opisane na etičkoj, sociološkoj i psihološkoj razini, a sami romani u otvorenome metodičkome sustavu u obradi lektire. Prikazi romana u otvorenome metodičkome sustavu učenika stavljaju u središte nastavnoga sata gdje on otkriva svoju stvaralačku ulogu. Učenik postaje svjestan sebe, svog znanja i kreativnosti te ga otvorena nastava motivira za sudjelovanje u nastavi bez straha i stresa. Otvoreni metodički sustav „bježi“ od tradicionalne nastave i postaje djelom suvremene nastave u kojoj se prakticira sloboda nastave. Empirijsko istraživanje pokazuje koliko su profesori i studenti hrvatskoga jezika upoznati s otvorenim metodičkim sustavom te nam rezultati pokazuju većinom pozitivne strane u primjeni istoga. Ovime smo radom željeli ukazati na potrebu izvedbe romana *Ana Karenjina* i *Gospođa Bovary* u modernome, suvremenom sustavu gdje je aktivnost učenika stavljena u prvi plan.

Ključne riječi: Ana Karenjina, Gospođa Bovary, Lav Tolstoj, Gustav Flaubert, realizam, otvoreni metodički sustav, suvremena nastava

11. PRILOZI

11.1. Pitanja za intervju

Intervju se radi za potrebe diplomskoga rada, a cilj je predlaganje novih metodičkih modela na tragu dosadašnjih iskustava.

Na pitanja odgovorite s nekoliko rečenica te ukoliko nemate iskustva u obrađivanju romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* molila bih Vas da napišete svoje mišljenje.

Ime i prezime:

Iskustvo rada u školi:

1. Na koji način motivirate učenike pri analizi romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary*? (obrazložite odgovor)
2. Koje metodičke sustave primjenjujete u obradi romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* te što ste uočili da učenike posebno interesira kod obrade? Čini li Vam se otvoreni metodički sustav kao kvalitetan i razumljiv za prikaz romana *Ana Karenjina i Gospođa Bovary*? (obrazložite odgovor)
3. Smatrate li da su učenici zainteresirani za romane *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* te ako jesu na koji način pokazuju svoju zainteresiranost? Što mislite jesu li učenici, za ovakve romane, zainteresiraniji danas ili su više bili prije 15/20 godina? (obrazložite odgovor)
4. Koliko Vam suvremene nastavne metode pomažu da romane *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* na kvalitetniji način približite učenicima? (obrazložite odgovor)
5. Smatrate li da su romani *Ana Karenjina i Gospođa Bovary* prikladni za treći razred srednje škole te mogu li ih učenici u potpunosti razumijeti? (obrazložite odgovor)

Hvala ☺

11.2. Nastavna priprema za roman *Ana Karenjina* u obradi lektire

Škola: Srednja škola

Razred: 3.

Nastavni predmet: Hrvatski jezik

Nastavno područje: književnost

Tip nastavnog sata:

- prema sadržaju: sat upoznavanja sa romanom realizma *Ana Karenjina*
- prema organizacijskom kriteriju: sat analize i upoznavanja
- prema cilju i zadacima: sat uzimanja novog gradiva
- prema dominantnim karakteristikama: sat dijaloga
- prema statusu: sat lektire

Nastavni oblici: frontalni, individualni rad, rad u skupinama

Nastavne metode: metoda dijaloga, metoda razmišljanja i zaključivanja, metoda prisjećanja i razmišljanja, metoda objašnjavanja, metoda pisanja, razvojni razgovor, metoda individualnog rada, metoda rada u skupini

Nastavni izvori: roman, internetski izvori

Nastavna sredstva: film,

Struktura nastavnog sata:

1. Priprema i motivacija
2. Obrada novoga gradiva
3. Ponavljanje i provjeravanje usvojenosti (sažimanje i vježbanje)
4. Zadavanje domaće zadaće

Ishodi učenja:

odgojno-obrazovni ishod

B. 3. 1.- Učenik izražava svoj literarni doživljaj i uspoređuje svoje stavove sa stavovima drugih čitatelja.

B. 3. 3.- Učenik interpretira književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.

Nastavni odsječci	Sadržaj rada (aktivnost učitelja)	Sadržaj rada (aktivnost učenika)	Nastavne metode i oblici rada
Priprema i motivacija (10 min)	<p>Učenike bih, na početku nastavne godine, podijelila po četvero u grupe te bi svaka grupa bila zadužena da jedan mjesec pripremi obradu određene lektire u tome mjesecu. U nastavku je napisan prikaz koji učenicima može poslužiti kao jedna od opcija odabira.</p> <p>Na početku mjeseca, u kojemu ću obrađivati razdoblje realizma, bih učenicima pokazala scenu iz filma Ana Karenjina. Scena bi prikazivala rusko društvo koje osuđuje Anu i njezine postupke. Pitanja</p>	<p>Učenici bi se podijelili u grupe te bi njihov zadatak bio da sami osmisle obradu romana za sat lektire. Od njih se očekuje kreativnost te upotreba suvremenih nastavnih metoda.</p> <p>Učenici bi scenu pogledali na početku mjeseca, a njihov bi zadatak bio da kod kuće pogledaju film i pročitaju djelo u cjelosti te da odgovore na pitanjima koja su im zadana.</p>	Metoda rada u skupini

	<p>koja bih zadala učenicima prije gledanja filma i čitanja romana su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Čime Tolstoj otvara ovaj roman te koje je vaše mišljenje o njegovu motu u rečenici na početku romana? 2. Koje dvije paralelne radnje pratimo u romanu te koja je vama osobno zanimljivija? 3. Odredite koje je vrijeme radnje te u kojim se sve gradovima odvija radnja? 4. Koja je po vama tema djela? 5. Koji je po vama najmoralniji lik u djelu, a koji najnemoralniji? 6. Što smatrate razlogom osuđivanja Ane? 7. Mislite li da je društvo utjecalo na Anin život i njezine postupke? 8. Smatrate li da su žene u romanu <i>Ana Karenjina</i> jednake muškarcima te kakva je danas situacija kad je u pitanju žena i njezina uloga u društvu i braku? 		<p>Metoda individualnoga rada</p> <p>Metoda razmišljanja i prisjećanja</p>
--	--	--	--

	<p>9. Možete li na temelju prikazane scene zaključiti kakav će biti kraj filma/romana?</p> <p>Učenike bih nakon zadanih pitanja podjelila u grupe na način da bi svaki učenik izvlačio papirić. Na svakome bi papiriću bio jedan broj od jedan do četiri.</p> <p>Zadatke bih napisala na papiriće te bi svaka skupina izvlačila određeni zadatak. Zadatke koje bih učenicima zadala su sljedeći:</p> <p>1. Prikažite karakterizaciju Ane kao majke, supruge i žene uključujući i druge likove koji su na to utjecali.</p> <p>2. Usporedite odnos Ane i Vronskoga i Ane i Karenjina s odnosom Levina i Kitty. Koji smatrate najmoralnijim te koji Vam se najviše svidio?</p> <p>3. Razmislite i prikažite je li Ana bila žrtva ruskoga društva te je li se</p>	<p>Učenici bi se tako podijelili u četiri skupine i svaka bi skupina dobila po jedan zadatak.</p> <p>Nakon što su učenici dobili svoje zadatke morali bi se dogovoriti na koji će način prikazati određene zadatke na dan lektire. Svoje kreativne ideje bi morali reći do kraja tjedna kako bi na dan lektire sve bilo spremno i kako bi oni sami vodili sat uz moje pripomaganje sa strane.</p>	<p>Metoda rada u skupini</p> <p>Metoda razmišljanja i zaključivanja</p>
--	---	---	---

	<p>dogodio sukob razuma i emocija koji je utjecao na njezine odluke?</p> <p>4. Prikažite Anu u vremenu kojemu je živjela te razmislite o tome kako bi Ana živjela danas i kako bi bila prihvaćena?</p> <p>Zadatci bi bili podjeljeni na početku mjeseca, a u uvodnome djelu sata lektire bi se prisjetili zadataka te bi odgovorili na pitanja koje sam učenicima postavila na početku mjeseca prije gledanja filma i čitanja romana.</p>		
--	---	--	--

<p>Obrada novog gradiva (50 min)</p>	<p>Na početku nastavnoga sata lektire zamolila bih učenike da sjednu u skupine po zadacima.</p> <p>Učenicima bih dala pet minuta da ponove svoje izlaganje. Svaka skupina je odlučila zadatak izvesti na svoj način i prenijeti ga drugim učenicima te za to ima 10 minuta.</p>	<p>Učenici bi se rasporedili u skupine te bi na početku iznijeli svoje odgovore na pitanja koja sam im postavila na početku mjeseca.</p> <p>Prva skupina koja se sastoji od šest učenika je izvukla zadatak pod brojem dva te je odlučila da će napraviti debatu. Afirmirajuća ekipa zastupa tezu da je Ljubav Levina i Kitty jedina prava ljubav ovoga romana dok druga ekipa negira unaprijed postavljenu tezu.</p> <p>Druga skupina je izvukla treći zadatak te je to odlučila prikazati na način da će odglumiti određene scene iz romana i filma. Scene će biti snimljene mobitelom i prikazane na projektoru u učionici.</p> <p>Treća skupina je izvukla četvrti zadatak</p>	<p>Metoda dijaloga</p> <p>Razvojni razgovor</p> <p>Metoda rada u skupini</p> <p>Metoda objašnjavanja</p> <p>Metoda dijaloga</p>
--	---	---	---

		<p>te se odlučila zadatak prikazati na način da prikaže rusko društvo u devetnaestome stoljeću te društvo danas pomoću razgovora skupine ljudi koji se prisjećaju kako je bilo nekada, a kako je danas.</p> <p>Četvrta skupina je izvukla prvi zadatak te se odlučila da će svaki učenik biti jedan lik koji će svojim monologom iznijeti svoje mišljenje o Aninom karakteru. Anin karakter bit će prikazan u obliku mentalne mape koju će učenici podijeliti ostalim učenicima.</p>	
--	--	--	--

Ponavljanje i provjeravanje usvojenosti (sažimanje i vježbanje) 20 min	Afirmirajuća skupina će zastupati tezu da je Ana bila u sukobu emocija i razuma te zbog toga i žrtva ruskoga društva , dok će negirajuća ekipa osporavati unaprijed zadanu tezu.	Od učenika se očekuje da sudjeluju u debati, iznesu svoja mišljenja te da poštuju pravila debate.	Metoda dijaloga Metoda objašnjavanja
Zadavanje domaće zadaće (10 min)	Učenici će na kraju ovoga blok-sata lektire za domaću zadaću morati proučiti lik Emme Bovary u filmu koji je snimljen 2015. godine. Učenicima će biti prikazana scena na kraju filma gdje mještani sela zajedno s	Od učenika se očekuje da pročitaju roman, pogledaju film te ispune tablicu koja će biti uvod u novi blok sat lektire i roman <i>Gospođa Bovary</i> .	Metoda individualnog rada

	<p>Charlesom traže Emmu. Uz film ću učenicima podijeliti tablicu u kojoj će morati napisati sličnosti i razlike između Ane Karenjine i Emme Bovary na temelju pročitanih djela i pogledanih filmova. Zadatak će ujedno biti i uvod u novi realistični roman <i>Gospođa Bovary</i>.</p>		<p>Metoda prisjećanja i razmišljanja</p>
--	--	--	--

11.3. Nastavna priprema za roman *Gospođa Bovary* u obradi lektire

Škola: Srednja škola

Razred: 3.

Nastavni predmet: Hrvatski jezik

Nastavno područje: književnost

Tip nastavnog sata:

- prema sadržaju: sat upoznavanja sa romanom realizma *Gospođa Bovary*
- prema organizacijskom kriteriju: sat analize i upoznavanja
- prema cilju i zadatcima: sat uzimanja novog gradiva
- prema dominantnim karakteristikama: sat dijaloga
- prema statusu: sat lektire

Nastavni oblici: frontalni, individualni rad, rad u skupinama

Nastavne metode: metoda dijaloga, metoda razmišljanja i zaključivanja, metoda prisjećanja i razmišljanja, metoda objašnjavanja, metoda pisanja, razvojni razgovor, metoda individualnog rada, metoda rada u skupini

Nastavni izvori: roman, internetski izvori

Nastavna sredstva: film

Struktura nastavnog sata:

1. Priprema i motivacija
2. Obrada novoga gradiva
3. Ponavljanje i provjeravanje usvojenosti (sažimanje i vježbanje)
4. Zadavanje domaće zadaće

Ishodi učenja:

odgojno-obrazovni ishod

B. 3. 1.- Učenik izražava svoj literarni doživljaj i uspoređuje svoje stavove sa stavovima drugih čitatelja.

B. 3. 3.- Učenik interpretira književne tekstove s obzirom na književnopovijesni, društveni i kulturni kontekst.

Nastavni odsječci	Sadržaj rada (aktivnost učitelja)	Sadržaj rada (aktivnost učenika)	Nastavne metode i oblici rada
Priprema i motivacija (10 min)	<p>Kao i kod prethodnoga romana, učenicima bih na početku godine rekla da se rasporede po četvero u grupe te da će svaka grupa imati za obraditi jedan lektirni naslov i da će se morati pronaći u ulozi nastavnika.</p> <p>U nastavku će biti prikazana jedna od mogućih opcija odabira.</p> <p>Učenicima bih na kraju lektire <i>Ana Karenjina</i> zadala da pogledaju film kod kuće te tablicu sa sličnostima i razlikama između dviju junakinja Ane i Eme. Učenicima bih uz to prikazala scenu na kraju</p>	<p>Učenici bi nastavni sat lektire trebali osmisliti na koji god način oni žele pritom pazeći da svi učenici budu motivirani, da sudjeluju u nastavi te da koriste kreativne nastavne metode.</p> <p>Od učenika bi se očekivalo da pogledaju film te da pročitaju roman <i>Gospođa Bovary</i>. Na početku sata pročitali bi svoje odgovore te bi nakon toga bili podjeljeni u pet skupina. Svaka bi</p>	<p>Metoda rada u skupini</p> <p>Metoda individualnog rada</p> <p>Metoda dijaloga</p>

	<p>filma u kojoj mještani sela zajedno s Charlesom traže Emmu. Na početku sata nekoliko bi učenika iznijelo svoje odgovore. Otvoreni oblik razgovora o junakinjama ujedno predstavlja i fazu motivacije. Uz to učenicima bih zadatke stavila u balone.</p>	<p>skupina trebala izabrati svog predstavnika. Svaki bi predstavnik morao pronaći jedan balon sa zadatkom za svoju skupinu.</p>	
<p>Obrada novog gradiva (50 min)</p>	<p>Zadatci koji bi se nalazili u balonima su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zamisli da su Ana i Emma bile prijateljice te znale sve jedna o drugoj. Prikaži njihov odnos i pokušaj osmisliti razgovor koji bi vodite o svojim problemima. 2. Glumi profesora/ profesoricu i zajedno sa svojom grupom osmisli što više zanimljivih pitanja koja su vezana za roman <i>Gospođa Bovary</i>. Uz to, osmislite način na koji ćete 	<p>Kada bi učenici pronašli zadatak sjeli bi u skupine te drugima ne bi otkrivali što su dobili. Imali bi petnaestak minuta oko dogovora i pripreme zadatka. Pri izvođenju učenici sami osmišljavaju način izvođenja zadatka. Kada bi učenici završili svoje zadatke, svaka bi skupina pred razredom pročitala svoj zadatak i predstavila ga razredu.</p>	<p>Metoda rada u skupini</p>

	<p>ispitivati učenike i uživite se u ulogu profesora.</p> <p>3. Zamisli da Emma živi u modernome (današnjem) društvu i pokušaj na što kreativniji način prikazati kako bi se ponašala, koje bi sve metode koristila da osvoji nekoga, kako bi vratila svoje dugove, koliko bi imala ljubavnika...</p> <p>4. Osmislite, promijenite i nadopunite kraj romana <i>Gospođa Bovary</i> dodavajući zanimljive priče, nove likove i situacije.</p> <p>5. Prikažite Emmu kao moralnu osobu. Predstavite ju u pozitivnom svijetu u odnosu s Charlesom i kćerkicom Berthe. Kako bi se odnosila prema suprugu i svijetu da nije</p>		<p>Metoda razmišljanja i zaključivanja</p> <p>Metoda objašnjavanja</p>
--	--	--	--

	<p>pročitala romane koji su joj promijenili i uništili život?</p>		
<p>Ponavljanje i provjeravanje usvojenosti (sažimanje i vježbanje) (25 min)</p>	<p>Učenicima bih nakon izvođenja zadataka na projektoru prikazala rebus koji bi otkrivao pojam <i>bovarizam</i>.</p> <p>Zadnjih dvadesetak minuta lektire učenike bih sjela u krug kako bi ponovili najbitnije značajke djela. Neka od pitanja koja bih postavila učenicima su:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Smatrate li da su Ema i Ana previše htjele živjeti život koji ne postoji? 2. Kako gledate na pojam bovarizam te smatrate li da i mi ponekad težimo ka nečime što je nedostižno? 3. Jesu li Ana i Ema moralno postupile u svojim postupcima? 4. Opravdavate li Anino i Emينو ponašanje te smatrate li da takav život donosi sreću u obitelji? 	<p>Njihov bi zadatak bio odgonetnuti o kojem je pojmu riječ.</p> <p>Voljela bih da učenici među sobom podjele svoje mišljenje o pročitanome romanu, da usporede romane <i>Ana Karenjina i Gospođa Bovary</i> te da zajedno dođemo do najbitnijih poruka koje romani šalju.</p>	<p>Metoda razmišljanja i zaključivanja</p> <p>Metoda dijaloga</p> <p>Razvojni razgovor</p>

<p>Zadavanje domaće zadaće (5 min)</p>	<p>Za domaću zadaću bih učenicima zadala da napišu kratak esej na temu <i>Sudar snova sa stvarnošću?</i></p>	<p>Učenici bi u eseju mogli napisati svoje mišljenje ili neku njihovu osobnu situaciju u kojoj su im se snovi sudarili s stvarnošću kao što je to u životima Ane i Emme.</p>	<p>Metoda individualnig rada Metoda pisanja</p>
--	--	--	--

Rebus

Ž=Z